

පියවුනන් දෙනෙන් සදහටම කවදා මට මා සුවයකි.

අනාථපිණ්ඩික සූත්‍රය
සකෙඤ්ඤාජනිය සූත්‍රය

www.buddhismforyou.org

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

(ධර්ම දානය පිණිසයි.)

පුණ්‍යානුමෝදනාව

බත්තරමුල්ල සිරි සුදස්සනාරාමයේ අධිපති පූජනීය ආචාර්ය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු සියලුම ස්වාමීන් වහන්සේලාටත් කායික, මානසික නිදුක් නිරෝගී භාවයත්, චිර ජීවනයත්, ධර්ම දානය කුසල් බලයෙන් වතුරාර්ය සත්‍යය ධර්ම අවබෝධයක් සැලසේවායි පතමු.

තවලම 'සමරගිරි' නිවසේ විසූ සංසදාස විජේසේකර ගුණාඛර පියාණන්ට පින් අනුමෝදන් කිරීම පිණිසත්, සුජීවත් ව වෙසෙන අමරාවතී පලිභවඛන ගුණාඛර මණ්ඩපයට නිරෝගී බව හා දීර්ඝායුෂ පැතීම පිණිසත්, වැලිහේන 'අමර නන්ද' නිවසේ විසූ අමර පලිභවඛන ගුණාඛර පියාණන්ටත් පින් අනුමෝදන් කිරීම පිණිසත්, සුජීවත් ව වෙසෙන නන්දා පලිභවඛන ගුණාඛර මණ්ඩපයට නිරෝගී බව හා දීර්ඝායුෂ පැතීම පිණිසත් දැරුවන් විසින් මෙම ධර්ම දානය කුසලය සිදු කරනු ලැබේ.

හැඳින්වීම

නිධිනං'ව පවතාරං - යං පසෙස වජ්ජසානං
නිග්ගහනවාදිං මේධාපිං - නාදිසං පණ්ණිනං හපේ
නාදිසං හපමානසස - සෙයෙහා හොති හ පාපියො
(පණ්ණික වග්ගය - 16 වන ගාථාව)

නිධානයක් තිබෙන තැන පෙන්වා දෙන මිත්‍රයෙක් වගේ, නුවණැත්තා අඩුපාඩු දුටුවිට, කරුණාවෙන් අවවාද කරමින් වරදෙන් මිදෙන්නට උදව් කරනවා. එබඳු නුවණැති සත්පුරුෂයින්වයි ඇසුරු කළ යුත්තේ. එබඳු උතුමන් ඇසුරු කිරීමෙන් යහපතක් මයි සිදුවෙන්නේ. අයහපතක් නම් නොවෙයි.

මේ මස පස්වන දින ජන්ම දිනය සැමරූ ආචාර්ය පූජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ධම් ධර, විනයධර සසුනඹරෙහි පැයු සුපුන් සඳක් බඳු උත්තරීතර සංඝ ජිතාවරයාණන් වහන්සේ නමකි.

සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කොට වදාළ සුවාසු දහසක් පමණ වූ ධර්ම ස්කන්ධයෙන්, එම ස්ථානයට උචිත අයුරින් තෝරාගත් සූත්‍ර දේශනාවක් සාකච්ඡා කරමින්, එහි කිසිදු අඩුවැඩි විමක් හෝ නිවැරදි කිරීමක් හෝ සිදු නොකොට, පිරිසිදු දහම් මඟ හෙළි කරමින්, මනාව අවබෝධ කරගත හැකි සේ සරලව පහදා දීමට මහත් වෙහෙසක් දරණ අතර, ත්‍රිපිටකයේ සඳහන් මූලික දේශනා වලින් පරිබාහිරව, දහම විකෘති කිරීමකින් තොරව මනා ලෙස දහම දේශනා කරති.

පෘථග්ජන ජීවිත ගත කරන පුද්ගලයන්ගේ, ගෘහස්ථ ජීවිතය තුළ පවත්නා විවිධාකාරයේ ගැටළු හඳුනාගෙන, එයට උචිත ආකාරයෙන් සූත්‍ර දේශනාවන් පැහැදිලි කරමින්, ගැටළු වලින් යම් ප්‍රමාණයකට හෝ අත්මිදීමේ මාර්ගය පෙන්වා දීමට තරම් කාරුණික වූහ. වරද දුටු තැන, අඩුපාඩු දුටු තැන, පෙන්වා දෙමින් දහම් මාර්ගය එළි පෙහෙළි කර දුන් සේක.

පෝය දිනයට සහ භාවනා වැඩ සටහනට සහභාගී වන සැදහැවත් පිරිස දහම් මාර්ගයට යොමු කරවීමේ අර්ථයෙන් එළි දැක්වූ සඳහම් පොත් මුද්‍රණය වසර එකහමාරක පමණ කාලයක සිට අඛණ්ඩව පවත්වා ගෙන යාමට හැකිවූයේ උන්වහන්සේ තුළ පැවති අප්‍රතිහත ධෛර්ය නිසාවෙනි.

සසුන් කෙත සරුකරන පින් අංකුරයක් බඳු ඔබ වහන්සේ, බොදු ජනතාවගේ යහපත උදෙසා එළි දැක්වන මෙම සඳහම් ග්‍රන්ථ පූජා කිරීමේ ධම් දානමය කුසල බලයෙන්, ඔබ වහන්සේගේ ශ්‍රේෂ්ඨ ශාසන ප්‍රාර්ථනාවන්, පනත්තා වූ ආකාරයෙකින් මුදුන් පත් වීමට හේතු වාසනා වේවා! සසුන් වැඩ වඩන්නට අවශ්‍ය කායික මානසික ශක්තිය නොඅඩුව ලැබී උතුම් තුණුරුවන් සතු අනන්ත ගුණ බලයෙන් ඔබ වහන්සේට දීඝායුෂ ලැබේවා! ඔබ වහන්සේ මෙළොවට ජනිත කල ඒ උදාර දෙමව්පියන්ට ද උතුම් වූ නිවන් සුවය ම අත්වේවා!

මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථයේ දායකත්වය දරණ පින්වත් කමල් පලිභවඩන මහත්මා සහ නන්දනී පලිභවඩන මහත්මිය සහ දරුවන් ද, මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය කියවන ඔබ සැමද සුවපත් වේවා. උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවා!

උතුම් ග්‍රන්ථ සංග්‍රහය

මෙයට,
කාරුණික වූ,
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්තිපීටිය පාර,
බත්තරමුල්ල.

2011 පෙබරවාරි 17 (හවමි පොහෝ දින)

අනාථපිණ්ඩික සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යස්ස සඤ්ඤා තථාගතෙ - අවලා සුප්පතිධ්මිනා
සීලංච යස්ස කල්‍යාණං - අරියතංචං පසංසිතං
සබ්බෙස පසාදො යස්සන්ති - උජ්ඣො තංච දුස්සනං
- අමොඝං තාරස ජීවිතං

තස්මා සද්ධංච සීලංච - පසාදං ධම්ම දුස්සනං
අනුසුඤ්ඤප්ථ මේධාවී - බුද්ධාන සාසනං

ආයුෂ්මතුන් වහන්ස, කාරුණික පින්වතුනි,

පින්වත් ඔබ හැම දෙනාටම මේ පැමිණි සදහම් ගමනෙහි තුණුරුවන් සතු අනන්ත ගුණ බෙලෙන් සියලු කායික මානසික සුවයන් නොඅඩුව සැලසී ධර්මානු ධර්ම ප්‍රතිපත්ති මගෙහි සැම සොම්නස් පහළවෙලා, උතුම් වතුරාජ්‍ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිසම මඟ සැලසේවා යි ස්වාමීන් වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරන්න කැමතියි.

මෙයින් දේශනා කරන්නට බලාපොරොත්තු වන්නේ සංයුක්ත නිකායේ සෝනාපත්ති සංයුක්තයේ සරතානි වර්ගයේ සදහන් අනාථපිණ්ඩික සූත්‍රයයි.

අපි හැම කෙනෙකුටම දුක් කම්කටොලු, උවදුරු, ලෙඩ - දුක් උරුමයි. එවැනි පිරිසකට මේ අනාථපිණ්ඩික සූත්‍ර දේශනාව මහඟු ධර්ම අවවාදයක් වේවි. නිවනම අරමුණු කරගෙන මේ සූත්‍ර දේශනාව පැහැදිලි කොට තිබෙනවා. සෝවාන් ආදී මාර්ග උපමුණු කරගෙන නිවන් අමාසුවය ලබන මේ දේශනාවෙහි අතරමඟ කතාවක්ද දැක්වීම තිබෙනවා. එනම් ලෙඩ දුක් ඉදිරියෙහි ගැටෙන්නේ නැතුව, පීඩාවට පත්වන්නේ නැතුව, ආත්ම දෘෂ්ටිය නිසා ඇතිවන මානසික පෙළීමක් සිදු කරගන්නේ නැතුව තමන්ගේ මනස පවත්වන්නේ කෙසේද යන්නයි.

අපි ලැබූ මේ ජීවිතය ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස්ස, උපායාසයන්ට උරුම නම් ඒ අතර ලෙඩ දුක් වලට පත්වීමත් උරුමයි. තුණුරුවන් කෙරෙහි ඇති කරගත් අවල ගුද්ධාවෙන් හා ප්‍රසාදයෙන් යුතුව තමාගේ ශීලයක් හැටියට මෙනෙහි කරගෙන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, දස අංග මාර්ගයකින් යුතුව යහපත් ආකාරයෙන් අනුගමනය කරන අයෙකුගේ චිත්ත ශක්තිය බොහොම බලවත් වෙනවා. ලෙඩ - දුක් නිසා කායිකව දැනුණු වේදනාව, (සල්ල සූත්‍රයේ සදහන් කළ ආකාරයට) හුලක් වගේ, මනසටත් වේදනාවක් ඇති කිරීමට පටන් ගන්නවා නම් තමාගේ ශක්තිමත් වූ සිතින් ඒ වේදනාව නොපිළිගන්න පුළුවන්. එයයි 'බැහැර කිරීම' යනුවෙන් සදහන් කළේ.

මේ ආර්යකාන්ත ශීලයත්, දස අංගයන්ගෙන් යුතු මේ මාර්ගයත්, අනුගමනය කිරීම නිසා බලවත් වූ චිත්ත ශක්තියක් මනසේ ඇතිවෙනවා. අර මහත්වූ වේදනාවන් කය ඔස්සේ දැනුනත්, මනසින් ඒවා පිළිනොගෙන බැහැර කිරීමට මඟ සලසන්නට මේ හිතට මහත් වූ ශක්තියක් තියෙනවා. මනසින් නොපිළිගැනීම නිසා කයෙන් පවා මේ වේදනාව බැහැරවී යමින් කයේ සන්සිදීමක් ඇති වෙනවා. එයයි මේ අනාථපිණ්ඩික සූත්‍ර දේශනාවෙන් පැහැදිලි කරන්නේ.

අනේපිඬු සිටුතුමා ගිලන් වුණා. එතුමා එක්තරා පුරුෂයෙක් කැඳවා මෙසේ සදහන් කරනවා.

"ඔබ සාරිපුත්‍ර මහ රහතන් වහන්සේ හමුවෙන්න යන්න. ඔබේ හිසින් උන්වහන්සේව වදින්න. මගේ නම්නුත් වදින්න. ඉන්පසු සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට මෙහෙම සදහන් කරන්න. (එනම්) අනේපිඬු සිටාණන් බලවත් ලෙස ආබාධයන්ට පත්ව, දුක් සහගතව, ගිලන් බවට පත්වෙලා වාසය කරනවා.

ඒ නිසා එතුමා කෙරෙහි කරුණාවෙන්, අනුකම්පාවෙන් එතුමාගේ නිවහනට වැඩමකරන සේක්වා”

මේ පුරුෂයා සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ වෙතට ගමන් කළා. උන්වහන්සේට තමන්ගේ හිසින් නමස්කාර කළා. අනේපිඬු සිටුතුමා වෙනුවෙන් තම හිසින් නමස්කාර කළා. ඉන් අනතුරුව, “අනාථපිණ්ඩික සිටුවරයාණන් බලවත් ආබාධයන්ට, ගිලන් බවට, දුකට පත්වෙලා වාසය කරනවා. එතුමා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් එතුමාගේ නිවසට වැඩම කරන සේක්වා යි එතුමාණන්ගේ නමින් වචනයෙන් ආරාධනා කරනවා” යයි සඳහන් කළා. සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ නිශ්ශබ්දව එම ආරාධනාව පිළිගනිමින් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ හා සමඟ අනේපිඬු සිටුතුමාගේ නිවහනට වැඩම කළා.

පැනවු ආසනයෙහි වැඩ හිටිය මේ දෙනම අතරින් සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ අනේපිඬු සිටුතුමාගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා.

“කව්චි තෙ ගහපති බමණියො? කව්චි යාපතියො? කව්චි දුක්ඛා වේදනා පටිකකමණි නො අභිකකමණි. පටිකකමෝසානං පඤ්ඤායති නො අභිකකමොති”

ගෘහපතිය, කොහොමද ඔබට ඉවසන්න පුළුවනිද? (කව්චි බමණියො) ඔබට මේ දේවල් දරාගන්න පුළුවනිද? (කව්චි යාපතියො) මේ දරාගෙන එන දුකේ අඩුවීමක් දකින්න තියෙනවද? වැඩිවීමක් දකින්න තියෙනවද? (කව්චි දුක්ඛා වේදනා පටිකකමණි අභිකකමණි) එහෙම නැත්නම් මෙහි අඩුවීමක් පිළිබඳව ඔබට දැනෙන්නේ නැද්ද? වැඩිවීමක් ඔබට දැනෙනවද? දැනෙන්නේ නැද්ද? (පටිකකමෝසානං පඤ්ඤායති නො අභිකකමොති)

මේ වෙලාවේ අනේපිඬු සිටුතුමා සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට සඳහන් කරනවා. “ස්වාමීනි මට ඉවසන්න අපහසුයි” (න මේ භජන බමණියො) ‘මට දරාගන්න අමාරුයි’ (න යාපතියො) ‘මගේ කායික දුක් වේදනා වැඩි වීමක්මයි ජේන්නෙ. අඩුවීමක් නම් ජේන්නෙ නෑ’ (බාළුහා මෙ දුක්ඛා වේදනා අභිකකමණි නො පටිකකමණි)

වැඩිවීමක්මයි ජේන්නෙ. අඩුවීමක් දකින්න නැහැ. මට ඉවසන්න, දරාගන්න අපහසුයි. (අභිකකමෝසානං පඤ්ඤායති නො පටිකකමොති)

මේ ආදී ලෙසින් අනේපිඬු සිටුතුමා මහ රහතන් වහන්සේට පිළිතුරු දුන්නා.

දැන් අපි අපේ කතාවට ද ළං වෙමු.

අනේපිඬු සිටුතුමා එතුමාගේ සුපින්වත් ජීවිතය පිළිබඳව මෙහිදී සඳහන් කළේ නැහැ. එනම් මම ජේතවනාරාමය සාදවා පූජා කළා. දිනකට පන්සියයක් පමණ ස්වාමීන් වහන්සේලා නිරන්තරයෙන් මගේ මැදුරේ දානය වැළඳුවා. මේ ආදී ලෙසින් බොහෝ කුසල ධර්ම වඩන මට ඇයි මෙහෙම වුණේ කියලා එතුමා ප්‍රශ්න කළේ නැහැ.

මෙය මෙසේ සඳහන් කරන්නේ ඔබගේ ජීවිතවලට ගලපා ගැනීම පිණිසයි. එනම්, මම කොතරම් පිංකම් කරලා තියෙනවද? මම කොයිතරම් දේවල් දීල තියෙනවද? කොයිතරම් අනුන්ට උපකාර කරල තියෙනවද? ඇයි මට මෙහෙම වුණේ? ඇයි මම ලෙඩ වෙන්නේ? ඇයි මට මේ වගේ දුකක් ඇති වුණේ? ඇයි මගේ පවුලේ අයට, දරුවන්ට මෙතරම් කරදර සිදුවන්නේ? ඇයි මේ දේවල් මට ඕන විදියට සිද්ධවෙන්නෙ නැත්තේ? ඔය විදියට දීඝී ලැයිස්තුවක් ඔබ ප්‍රශ්න කරන්න පුළුවන්. එහෙම හිතනවා. මම මෙව්වර කරලත් ඇයි මට මෙහෙම වෙන්නෙ කියල.

මේ සූත්‍ර දේශනාවට අනුව අනේපිඬු සිටුතුමා එහෙම කථාවක් සඳහන් කොට නැහැ.

සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කළා.

“කව්චි තෙ ගහපති බමණියො? කව්චි යාපතියො?”

“සිටුතුමනි, ඔබට ඉවසන්න පුළුවනිද? දරාගන්න පුළුවනිද? මේ දුක් වේදනාවල අඩුවීමක් ජේන්නෙ නැද්ද? වැඩිවීමක් ජේනවද?”

සිටුතුමා පිළිතුරු දුන්නේ ‘මේ කායික වේදනා ඉවස ගන්න අපහසුයි. මට දරාගන්න අපහසුයි. වේදනාවේ අඩුවීමක් ජේන්න නැහැ. වැඩිවීමකුයි ජේන්න තියෙන්නේ.’ ආදී වගයෙනුයි.

මෙහිදී පරමාර්ථ ධර්මයන්ට මෙනෙහි කරන්න පුළුවනි. මේ කය බිඳෙන ස්වභාවයෙන්ම යුතුයි. බිඳෙන කයක හැබෑ සංස්කාර ධර්මයයි. සංඛාර හෝ සංඛත ධර්ම ස්වභාවයයි. එතුමා සඳහන් කළේ. එනම් හට ගැනීම, නැතිවයාම, 'උප්පාද, භංග' යන මේ ස්වභාවයයි.

එවැනි සංඛාර ධර්මයක ඇති ලක්ෂණ තමයි කයේ බිඳියාම, දිරාගෙන යාම, ගිලන් බව මේ කය දිරාගෙන යන විට, ගිලන් වන විට, බිඳී යනවිට ඉවසන්න අපහසුයි. දරාගන්න අපහසුයි. වේදනාව අඩුවෙනවාට වඩා වැඩිවන බවක් දකින්න තියෙනවා. කයෙහි ඇති යථා ස්වභාවයයි, හැබෑ ස්වභාවයයි, මේ සඳහන් කළේ. අපි හැම කෙනෙකුටම මේ වගේ අත්දැකීම් අපේ ජීවිතවල තියෙනවා.

ඊළඟට සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ දේශනා කළේ කුමක්ද

'ගෘහපතියනි, මේ ලෝකයෙහි තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි අප්‍රසාදය ඇති කරගන්න අශ්‍රැතවත් පෘථජ්ජන අය,

අස්සුනවා පුටුප්පනො කායස්ස හේදා පරමමරණා
අපායං දුගතිං විනිපාතං හිරයං උපපජ්ජති

කයෙහි බිඳීමෙන් අනතුරුව (මරණයට පත්වීමෙන් පසු) අපාය - දුගතිය - විනිපාත නම් වූ නිරයෙහි උපදිනවා. ඔබ එසේ නොවෙයි.

තථා රූපො තෙ බුද්ධො අප්පසාදො හත්ථී

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි එවැනි අප්‍රසාදයක් ඔබ තුළ නැහැ. ඔබ තුළ පවතින්නේ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි අවල වූ ශ්‍රද්ධාවකින් පිරිපුන් ප්‍රසාදයකුයි. මෙසේ මේ දැන පැහැදීමෙන් ලද අවබෝධය නිසා ඔබේ කයේ ගිලන්බව සන්සිඳෙන්නේය. මෙය මෙනෙහි කිරීමක් මෙය සමාධිය වැඩීමක්.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ රාග, දෝස, මෝහ ආදී සියලු කෙලෙස් මුළුමනින්ම බැහැර කළා.

සො භගවා ඉතිපි අරහං

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ අරහං නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි සම්මා සම්බුද්ධො

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ ද සම්මා සම්බුද්ධ නම් වන සේක. එනම් දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ උතුම් වතුරාජ්‍ය සත්‍ය ධර්මය තම නුවණින්ම අවබෝධ කර ගත් සේක. එබැවින් සම්මා සම්බුද්ධ නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි විජ්ජාවරණ සම්පන්නො

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අෂ්ට විද්‍යාවන්ද පසළොස් වරණ ධර්මයන් ද (විද්‍යාවන් අටක්ද පහළොවක් වූ වරණ ධර්මයන් ගෙන්ද) පිරිපුන් වූ සේක. එබැවින් විජ්ජාවරණ සම්පන්න නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි සුගතො

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නික්ලේඪි මඟක, ශාන්ත ගමනින්, සුන්දර වූ නිවනට වැඩම කළ සේක. එබැවින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සුගත නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි ලෝකවිදු

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාම, රූප, අරූප නම් වූ ත්‍රිවිධ ලෝකයේ ඇති තතු දැන වදාරා දේශනා කළ සේක. එබැවින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලෝකවිදු නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි අනුත්තරො පුරිස ධම්ම සාරථී

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහා කරුණාවෙන් හා මහා ප්‍රඥාවෙන් යුතුව අන් පුරුෂයන් විසින් දමනය කළ නොහැකි වූ විෂම වූ පුද්ගලයන් දමනය කළ සේක. එ බැවින් අනුත්තරො පුරිස ධම්ම සාරථී නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි සත්ථා දෙවමනුස්සානං

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සියලු දෙව මිනිසුන්ට ශාස්තෘ වූ සේක. එබැවින් සත්ථා දේවමනුස්සානං නම් වන සේක.

සො භගවා ඉතිපි බුද්ධො

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උතුම් වතුරාජ්‍ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කොට සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි මහා කරුණාවෙන් දේශනා කළ සේක. එබැවින් බුද්ධ නම් වන සේක.

සෞභගවා ඉතිපිභගවා

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යසස්, චේශ්වර්ය, ශ්‍රී, කාම, ප්‍රයත්න, ධර්ම ආදී භග (භාග්‍ය) ගුණයන්ගෙන් පිරිපුන් වූ සේක. එ බැවින් භගවා වන සේක.

මේ ආදී ලෙසින් ඒ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදු ගුණ, දැන පැහැදීමෙන් ලද අවබෝධයෙන්ම, ප්‍රසාදයෙන් යුතුවම සිහි කරන්නේය. ඒ අවල වූ ප්‍රසාදය ඔබ තුළ පවතින්නේය. මෙසේ බුදුගුණ මෙනෙහි කරන විට ඔබේ ඒ කායික වේදනා සංසිද්දෙන්ද, සමාධිය වඩනවා වගේ අප විසින් ද ඒ ආකාරයෙන් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදුගුණ මෙනෙහි කළ යුතුයි.

අනේපිඬු සිටාණන්ට ද ආරාධනා කළේ එයයි.

කායික ගිලන් බවකදී පමණක් නොව මානසික ගිලන් බවකදී පවා මේ බුදු ගුණ මෙනෙහි කරන්න. තමා තුළ බුදු ගුණ කෙරෙහි දැන පැහැදීම අවබෝධය තිබෙන බව දැන වඩ වඩාත් ඒ බුදු ගුණ මෙනෙහි කරන්න.

දෙවනුව සාරිපුත්‍ර මහරහතන් වහන්සේ අනුශාසනා කරනවා. අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන කෙනෙක් ධර්ම කෙරෙහි ප්‍රසාදයක් නැතුව කටයුතු කිරීම නිසා කය බිදියාමෙන් අනතුරුව ඒ අපාය, දුගතිය නම් වූ විනිපාත නිරයේ උපදිනවා. නමුත් ඔබ එහෙම නැහැ. ඒ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ උතුම් ශ්‍රී සද්ධර්මය කෙරෙහි මනා වූ ශ්‍රද්ධාවක් ඔබ තුළ පවත්නේය. ඔබ මෙනෙහි කරන්නේය. ධර්ම රත්නයේ ගුණ මෙනෙහි කරන ඔබගේ කයෙහි ඒ සියලු වේදනාවෝ සන්සිද්දී යන්නේය.

බුදු ගුණ මෙනෙහි කළා වගේම 'සාධාරණතො භගවතා ධම්මො'

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මනාකොට ඒ ධර්මය දේශනා කළ සේක. මේ ආදී ලෙසින් උතුම් ශ්‍රී සද්ධර්මයේ ගුණ හයකින් මෙනෙහි කරන්න පුළුවනි.

'සන්දිධිකයි, අකාලිකයි, එහිපස්සිකයි, ඕපහයිකයි, පච්චන්තං වේදිතබ්බො විඤ්ඤාහි'

නුවණැත්තන් විසින්ම අවබෝධ කටයුතු ධර්මයයි. මා විසින් දැන පැහැදීමෙන්ම අවබෝධ කර ගත්තේ මේ ධර්මයයි. මෙසේ ධර්ම රත්නයේ

ගුණ මෙනෙහි කරන්න. තමා නිරන්තරයෙන්ම මේ ගුණ මෙනෙහි කරන කෙනෙක් වෙන්න ඕන. දැන පැහැදීමෙන් අවබෝධයෙන් යුතුව ගුණ මෙනෙහි කරන්න. මේ ගුණය තමා කෙරෙහි පවතින බව මෙනෙහි කරන්න. සමාධිය වඩන්න. කායික ගිලන්බව බැහැර ගොස් කය සන්සිද්දෙන්ද.

එමෙන්ම යම් අග්‍රැතවත් කෙනෙක් ආර්ය සංඝයා කෙරෙහි පැහැදීමක් නැතිව කය බිදියාමෙන් අපාය දුගතිය නම් වූ විනිපාත නිරයේ උපදින්නේය. ඔබ තුළ එවැනි අප්‍රසාදයක් සංඝයා කෙරෙහි නැහැ. ඔබ ඒ ආර්ය මහ සගරුවන කෙරේ පවත්නා සඟ ගුණ මෙනෙහි කරන්න.

සුපටිපනො භගවතො සාවක සංඝො ආදී වශයෙන් නවයක් වූ මේ ගුණයන් දැන පැහැදීමෙන් අවබෝධයෙන් යුතුවම මෙනෙහි කිරීම නිසා කයේ පවතින්නාවූ ඒ වේදනාවන් බැහැර වී කය සන්සිද්දෙන්ද.

මීළඟට ඔබගේ ජීවිතයේ පවත්නා වූ 'අඛණ්ඩාහි, අච්ඡිද්දාහි, අසබලාහි, අකම්මාසාහි..... ආදී වශයෙන් ආර්ය කාන්ත ශීලයක් හැටියට පවතින ශීලය මෙනෙහි කරන්න. දුසිල්වත් වූ අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන අයෙක් මරණයට පත්වීමෙන් අපාය දුගතිය නම් වූ විනිපාත නිරයේ උපදිනවා. ඔබ එසේ නොවෙයි ඔබ සිල්වත්ය. ඔබ කෙරෙහි මුලින් අගිත් නොකැඩුණු, මැදින් නො කැඩුණු, පිලිවෙලින් කීපයක් නො කැඩුණු, ගවයකුගේ පුල්ලි බදු තැනින් තැන නො කැඩුණු සීල් ඇත්තේය.

සමාධි සංවත්තකාහි -

එනම් මනාවූ සමාධියම අරමුණු කරගත් උතුම් වූ ආර්ය කාන්ත ශීලයක් ඔබ කෙරේ පවතින්නේය. එය දැන පැහැදීමෙන් අවබෝධයෙන් ඔබ ඒ ශීලය මෙනෙහි කරන්න.

අහො වත මෙ සීලාහි අඛණ්ඩාහි,

අච්ඡිද්දිනි, අසබලාහි..... ආදී වශයෙන් මාගේ ශීලය නොකැඩුණු ශීලයක් මුලින් හෝ අගිත් නො කැඩුණු ශීලයක් ලෙස තමාගේ ආර්යකාන්ත වූ ශීලය මෙනෙහි කරන්න. මෙසේ මෙනෙහි කරන විට ඒ කායික වූ වේදනා ගිලන් බව නැතිව යන්නේය. සන්සිද්දියන්නේය.

සිල්වත් බව නැති තැන කායික වේදනා නිවා ගැනීමට මනසින් උපකාරයක් ලැබෙන්නේ නැහැ. කායික වේදනා නිවා ගැනීමට දුර්වල නොවූ

මනසකින් උපකාරයක් අවශ්‍යයි. ඔබ සිල්වත් බව නිසා නිවැරදි නිසා ඔබ සුවපත් වේවි.

තවත් පැහැදිලි ලෙස දක්වනවා නම් මම දැන දැන කුරා කුඹියකටවත් වරදක් කළේ නැහැ. ප්‍රාණඝාතයක් කළේ නැහැ. අන් සතු යමක් පැහැර ගත්තේ නැහැ. මා දැන දැන ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන් වරදවා පිහිටවූයේ නැහැ. මෙලෙස, “අඛණ්ඩානි, අච්චිද්දානි, අසබලානි, අකම්මාසානි” ආදී වශයෙන් තමාගේ ශීලය පිළිබඳව මෙතෙහි කරන විට දුර්වල නොව, බලවත් වූ සිතක් ඇති වෙනවා. ඒ ආර්යකාන්ත ශීලය නිසා බලවත් වූ සිත, කායික වේදනා යටපත් කිරීමට බැහැර කිරීමට තරම් ශක්තියක් වෙනවා.

රාග, දෝස, මෝහ ඔස්සේ ඇති වන බලවත්කම් ස්වල්ප වෙලාවකට සුවයක් ලෙස දැනුනත් ඒවා තාවකාලිකයි. රාග, දෝස, මෝහ, ආදී කෙලෙස් සමගින් ඇති කරගත් අරමුණු ඇති වුණා වගේම නැති වෙලා යනවා.

චේණා පිණ්ඩුමපං රූපං - වේදනා ඔබ්බුලපමා

තෘෂ්ණාවෙන් උපාදානය කරගත්ත සුඛ, දුක, අදුකුඛම සුඛ නම් වූ මේ විදීම් දිය ඔබ්බුලක් වගේ. තාවකාලිකව සුවයක් දැනුනත් එය ඉක්මනින් නැති වී යනවා. ශීලයෙන් ශක්තිමත් වූ සිත හැබැවටම ශක්තිමත්. එහි බිඳෙන්න වෙනස් වෙන්න දෙයක් නැ. හිතට සමාධිය පිහිටන හැම මොහොතක් පාසාම බලවත් වූ ශක්තියක් ඇතිවෙනවා. ඒ සීලයෙන් ලද ශක්තියට කායික ගිලන් බව බැහැර කරන්න පුළුවන්.

ශාරිපුත්‍ර මහ රහතන් වහන්සේ මේලඟට සඳහන් කරනවා.

ගෘහපතියෙනි, සමයක් දෘෂ්ටිය (සමමා දිට්ඨිය එනම් යහපත් දැකීම.) නැතිව මිච්චා දිට්ඨියට පත් වූ අග්‍රානවත් පෘථග්ජන පුද්ගලයා මරණින් පසු, “කායසු භෙදා පරමමරණා අපායං දුගඟ්ඨිං විනිපාතං හිරයං උපපස්සිති”

විනිපාත නිරයේ උපදිනවා. ඔබ තුළ එවැනි මිච්චා දිට්ඨියක් නැහැ. ඔබ තුළ පවතින්නේ සමමා දිට්ඨියයි.

කමමසුකථා සමමා දිට්ඨි, විපසුනා සමමා දිට්ඨි නම් වූ කුසල් කරන්න කැමැත්ත ඇති, ඒ වගේම චතුරායභී සත්‍ය ධර්මයම අරමුණු කරගත්තු සමමා දිට්ඨියක් ඔබට තිබෙනවා. එය මෙතෙහි කිරීමෙන් ඔබේ කයේ ගිලන්බව

සන්සිදී යන්නේය. තමාගේ ජීවිතයේ සම්මා දිට්ඨිය මනාව තිබෙන කෙනෙකුට එය මෙතෙහි කිරීමට පුළුවන්. “මම දැන පැහැදීමෙන් අවබෝධයෙන් යුතුවම මේ කුසල ධර්ම සිදු කරමි. චතුරායභී සත්‍ය ධර්මයම අරමුණු කරගෙන කටයුතු කරමි. සමයක් දෘෂ්ටිය මා තුළ පවතී. මෙසේ මෙතෙහි කිරීමේදී කායික වේදනා, ගිලන්බව බැහැර වී යයි.

මේලඟට ‘සම්මා සංකප්ප’ එනම්, නෙක්ඛම්ම සංකප්ප, අව්‍යාපාද සංකප්ප, අච්චිංසා සංකප්ප ආදියයි. ඒ සම්මා සංකප්පය නැති අග්‍රානවත් පෘථග්ජන කෙනෙක් මිච්චා සංකප්පයෙන් යුක්තව කාමයන්ට ගිජු වී ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන් පිනවමින්, ව්‍යාපාදයෙන් යුක්තව, හිංසාවටම යොමු වී මෙසේ සිතයි. මා විසින් කළ යුත්තේ නෙක්ඛම්මය නොවෙයි. ඒවාට එකතුවීමයි. මෙමක්‍රිය නොවෙයි. තරහටම (ව්‍යාපාදයට) ළංවීමයි. අච්චිංසාව නොවෙයි හිංසාවට ළංවීමයි. මේවා තමයි නිවැරදි, මේවා තමයි හොඳ. මෙසේ ඒ මිච්චා සංකප්පයෙන් යුතු අය මරණින් මතු විනිපාත නිරයේ උපදිනවා.

නමුත් ඔබ තුළ පවතින්නේ සම්මා සංකප්පය නිසා, එය මෙතෙහි කරන ඔබගේ කායික වේදනා, ගිලන් බව සන්සිදී යන්නේය.

මේ සම්මා සංකප්පය ඔස්සේ සිත ශක්තිමත් කරගන්න අපට පුළුවන්. ඒ සමාධියයි, කයෙහි ගිලන්බව බැහැර කරන්න හේතුවන්නේ. එසේ නැතුව කයේ ගිලන් බවක්, වේදනාවක් බැහැර වෙන්නේ නැහැ. වෛද්‍ය විද්‍යාවට අනුව යම් ඖෂධයකින් බැහැර කළ හැකි නමුත් එය තාවකාලිකයි. වැඩිම වුණොත් මේ ජීවිතයට පමණයි. නමුත් රාග, දෝස, මෝහ හේතුවෙන් සිතේ ඇතිවන ඇලීම, ගැටීම, මූලාව නිසා මරණින් මතු විනිපාත නිරයේ උපදිනවා.

තුණුරුවන් කෙරේ ප්‍රසාදය නැති, සිල්වත් බව නැති, සමයක් දෘෂ්ටිය නැති සම්මා සංකල්පය නැති අයගේ සිත දුස්සිල්වත්. ඖෂධයෙන් සුවපත් කළ කයෙහි පවා පවතින්නේ ආත්ම දෘෂ්ටියෙන් ඇති කරගත්ත සිතුවිලි සහිත සිතක්. ‘මම යාන්තම් එලොව ගිහින් මෙලොව ආවා. මට මේ අසනීපය සුව කරගන්න බැරි වුනා නම් මගේ ධනයට, මගේ පවුලේ අයට මොනව වෙයිද? නුඹලා දකින්න මට පිතක් තිබුණා. තව කාලයක් නුඹලාත් සමඟ සතුටින් ඉන්න පුළුවන්.’

සිල්වත්, ධර්මානුකූලව ජීවත්වන කෙනෙක් නම් ඒ සිතන ආකාරය වරදක් නැහැ. ජීවිතයක අත්හැරීම පිළිඅරගෙන (පටිනිස්සග්ගය) කියන වචන

නම් ගැටළුවක් එහි නැහැ. තමාටම පුළුවන් තේරුම් ගන්න තමා තුළ පවතින්නේ ඇලීමද, ගැටීම ද, මූලාව ද එසේ නොවේද යන්න.

ඖෂධයෙන් කය සුවපත් වුවත් මනස සුවපත් වෙලා නැති නිසා නැවත කුමන හෝ වෙලාවක අර ගිලන්බව ඇති වන විට මූලදීට වඩා බලවත් ලෙස වේදනාව ඇති වන්නට පුළුවනි. මේ ජීවිතයේ පමණක් නොව සසර ගමනේදීත් දුකින්, ගිලන් බවින් අත්මිදෙන ආකාරයයි. මේ දේශනා කරන්නේ නෙක්ඛම්මයෙන්, මෙමඤ්චි හිතෙන්, අවිහිංසා හිතෙන් ජීවිතය පවත්වන්න. සමාධිය වචනයකට පමණක් සීමාකරන්නේ නැතිව නිරන්තරයෙන් පවත්වා ගන්න. ගෙදර දොර කටයුතු පරමාර්ථ ධර්මයෙන් දකින්න. එය, අත්හැරීම පුරුදු කිරීමට හේතුවක් වෙයි.

එසේ නැති වුවහොත් ගෙදර දොර පමණක් නොව රටේ ලෝකේ තිබෙන සියල්ලමත් හිතෙන් අල්ල ගනීවි. ඇසෙන් පමණක් නොවෙයි ඉඤ්චියෙන් හයෙන්ම අල්ලා ගනීවි. ඒ අයුරින් අල්ලාගෙන සිටින අය සංස්කාර ධර්මයන්ගේ සැබෑ ස්වභාවයට අනුව 'කායස්ස හේදා පරමමරණා අපායං උගගතිං විනිපාතං හිරයං උපපජ්ජති' (හිතීන් අල්ලාගෙන සිටින අයගේ කය බිඳී විනිපාත නිරයේ උපදී.)

කෙනෙක් හිටි ගමන් මරණයට පත්වුණා කියා බොහෝවිට අසන්න ලැබේ. ඒ අය ජීවත්වෙන්න කොයිතරම් වෙහෙසී කටයුතු කරන්න ඇත්ද? ඒත් ඒ රැස් කළ සියල්ලම මෙහි තබා, සිතීන් අල්ලාගත් රාග, දෝස, මෝහ කෙලෙස් සමඟ

විනිපාතං හිරයං උපපජ්ජති

දීර්ඝ කාලයකට ගැලවෙන්න බැරි භයානක වූ නිරයේ උපදිනවා.

එහෙත් සිටුකුමනි, ඔබ එසේ නැහැ. ඔබ සිත සමාධියට පුරුදු කරන්න. ඔබේ කය සන්සිදෙයි. අපටත් මේ අයුරින් මෙනෙහි කරන්න පුළුවනි නම් හිත නිවී යයි. හිතේ ඇති ඇලීම්, බැඳීම්, මූලාවීම් බැහැර වෙලා යයි.

ගෘහස්ථ ජීවිතයක දරුවන්, දෙමව්පියන්, සොහොයුරු සොහොයුරියන් වෙනුවෙන් යම් යම් සැලසුම්, යුතුකම් සිදුකොට තබන්නට පුළුවනි. නමුත් මේ කය ලෙඩ දුක් වලට උරුම බව අපට පැහැදිලියි. තමනුත් නොදනුවත්වම මේ කය බිඳී යන්න පුළුවන්. මේ නිසයි හැම වෙලාවකම අත්හැරීම ගැන කටයුතු කරන්න යයි ආරාධනා කරන්නේ. එවිට උපන් මේ කායික වේදනා

සන්සිදෙනවා. ගිලන්බව, උපදින්නට තිබෙන වේදනා සන්සිදෙනවා. මේ සමාධිය අපට අවශ්‍යයි. අසාගෙන සිටින විට, මෙනෙහි කරන විට කයේ, මනසේ නිවීමක් ඇතිවෙනවා. (ගුූතමය, චින්තාමය, භාවනාමය වශයෙන්)

ගිලන් වූ සිටුකුමා දැන් තැන්පත්වෙලා සිටිනවා. අපට මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් ගිලන් වූ පරිසරයක ස්වභාවය. සමහර ගිලන් වූ ඇත්තෝ ස්වාමීන් වහන්සේලා වැඩි අවස්ථාවේදී, “ස්වාමීනි, මම කවදාවත් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ඉදිරියේ මෙහෙම වාඩිවෙලා ඉඳලා නැහැ. මට අවසර ලැබෙන්න. මට නැගිට ගන්න බැහැ.” ආදී වශයෙන් සඳහන් කරනවා. වාඩිවෙලා සිටියත්, නිදන ඉරියව්වේ සිටියත් ගිලන් ඇත්තන්ට ධර්මය දේශනා කරන්න තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසර දුන්නා. ගිලන් නොවූ කෙනෙක් වාඩිවී, සිටගෙන, නිදන ඉරියව්වෙන්, සැරයටියක් දරාගෙන ආදී ලෙසින් අගෞරවයෙන් හැසිරෙනවා නම් ඒ අයට ධර්ම අවවාද කරන්න එපා යයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දැන් සිටුකුමාගේ සිත සනසමින් කයේ ඇතිවන මේ දරාගන්න අපහසුයි කියන දුක, වේදනාව සන්සිදවා ගන්නා ආකාරය පැහැදිලි කරනවා. සිටාණෙනි, මේ ලෝකයේ යම් කෙනෙක් මිච්ඡාචාලයෙන් යුතුව කටයුතු කිරීම නිසා මරණයෙන් මතු විනිපාත නම් වූ නිරයෙහි, දුගතියෙහි උපදිනවා. නමුත් ඔබ සම්මා වාචායෙන් යුක්තයි. ඔබ තුළ මේ සම්මා වාචා ගුණය මැනවින් තිබෙනවා. ඒ සම්මා වාචා ගුණය නිසාම ඔබේ සියළු වේදනාවන් සන්සිදෙනවා. සිත සුවපත් කර ගන්න.

මේ ලෝකයේ යම් කෙනෙක් මිච්ඡා වාචා වලින් යුතුව ජීවත් වුවහොත් මරණින් මතු විනිපාත නිරයෙහි උපදින්නේ. මෙහි මිච්ඡාචාචා යයි සඳහන් කරනනේ මුසාවාදා නම් වූ බොරුකීම, පිසුනාවාචා නම් වූ කේලාම් කීම, එරුසා වාචා නම් වූ පරුෂ වචන කීම හා සම්පප්‍රලාප නම් වූ හිස් වචන කතා කිරීමයි. බොරු කියන දෙය වගේම බොරුවට චෝදනා කරන අයත් අපායේ උපදිනවා. (අභුතවාදී නිරයං උපේති) කේලම් කියන අය, පරුෂ වචන කතා කරන අය හා හිස් වචන කතා කරන අයත් අපායේ උපදිනවා.

තථාගත බුදු රජාණන් වහන්සේ ‘අම්බලට්ඨිකා රාහුලෝවාද සූත්‍රයේ දී’ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළා “බොරු කියන අය, හිස් භාෂ්‍යයක් වගේ, බාගෙට පීචිතයක් ගත කරනව වගේ, උඩුකුරු කළා වගේ, යටිකුරු කළා වගේ, පරමාර්ථයක් අරමුණක් නෑ” කියලා. රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට

පැත් බඳුනක් රැගෙන එන්න සලස්වලා, එයින් උන් වහන්සේගේ දෙපා දෝවනය කරන්න සලස්වලයි මේ විදියට උපමා වලින් එය පැහැදිලි කළේ.

“එවිට ඊතනං තුවඡං ඛො රාහුල තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං හත්ථී සම්පජාන මුසාවාදො ලජ්ජති.”

“රාහුල, යම් කෙනෙකුට දූන දූන බොරු කීමෙහි ලජ්ජා නැත්ද ඔවුන්ගේ ශ්‍රමණ ධර්මය අඩුය. තුවඡයි.”

ඒ වගේම කේලාම් කියන්න එපා. කේලමේ පරමාර්ථය දෙපිරිසක් අමනාප කිරීමයි. බේද හින්න කිරීමයි. පරුෂ වචන කතා කරන්න එපා තරහ, ව්‍යාපාදය මුල් කරගෙනයි එය කරන්නේ. හිස් වචන කතා කරන්න එපා. ඒවා රාග, දෝෂ, මෝහ ඔස්සේ අකුසල වැඩෙන තැන්. එනිසයි එය මිච්ඡාවාචා යයි සඳහන් කළේ. මිච්ඡාවාචායෙන් යුතු අය මරණින් මතු විනිපාත නම් වූ අපායේ උපදිනවා.

සිටුකුමනි, ඔබ එහෙම නැහැ. ඔබ සම්මා වාචායෙන් යුක්තයි. එනම් ඔබ බොරු කීමෙන්, කේලාම් කීමෙන්, පරුෂ වචන කීමෙන් හා හිස් වචන කීමෙන් වැළකී සිටින නිසා ඔබේ ජීවිතය ඒ ගුණයෙන් සමන්තාගතයි. ‘මම සම්මා වාචායෙන් යුක්ත වෙමි.’ යයි මෙනෙහි කරන්න. එවිට ඔබේ කයේ ඇති වී තිබෙන මේ රෝගාබාධයන් සුවපත් වේවි. සම්මා වාචායෙන් තමා සමන්තාගතයි කියා මනසේ ඇතිවන මේ ශක්තිය, කයෙහි නිවීමට, කයෙහි සන්සිදීමට හේතුවක් වේවි. මේ අයුරින් සිහිපත් කරන ලෙස සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ අනේපිඬු සිටුකුමාට ආරාධනා කළා.

පින්වතුනි, දූන දූන මම නම් බොරුවක් කියල නෑ, බොරුවක් කියන්නේ නෑ. බොරුවක් කියන්න අදහස් කරන්නේ නෑ කියල යම් කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන් නම් ඔහුගේ මනසෙහි කොයිතරම් ශීලයෙන් පිරිපුන් ශක්තියක් ඇතිවෙනවද? මම වචනයෙන් වරදක් කළෙ නෑ. (සම්මා වාචා) කියා සිතේ ඇතිවන මේ ඒකාග්‍රතාවය මානසික බලයක්, ශක්තියක් ඒ මානසික ශක්තිය සිත තුළින් ශරීරයට දැනෙන විට සැබෑ ලෙසම ඒ සියලු වේදනා පහවී යනවා, බැහැර වී යනවා. තමා තුළ මේ සම්මා වාචා ගුණය තිබේ නම් මහත් වූ සුවයක් දැනෙනවා. සෑම කෙනෙකුටම මේ අවස්ථාවේදී පවා සමාධියක් හැටියට මෙනෙහි කරන්න පුළුවන්. වචනයෙන් පවා මම නිවැරදියි යන හැඟීම තමන්ට කොයිතරම් මානසික සුවයක් ද යන්න ඔබට මනසේ සමාධියක් වගේ වැඩෙනවා ඇති.

සම්මා කම්මන්ත (නිවැරදි කර්මාන්ත) එනම් ප්‍රාණසාකයෙන් වැළකීම, අදින්නාදානයෙන් වැළකීම, කාමමිච්ඡාවාරයෙන් වැළකීමයි. සිටුකුමනි, මිච්ඡා කම්මන්තයෙන් යුත් කෙනෙක් මරණින් මතු විනිපාත නම් වූ දුගතියේ (අපායේ) උපදිනවා. නමුත් ඔබේ ජීවිතය එහෙම නැහැ. ඔබ සම්මා කම්මන්තයෙන් සමන්තාගතයි. මේ සම්මා කම්මන්ත ගුණය ඔබේ ජීවිතයේ මැනවින් පිහිටා තිබෙනවා. ඒ සම්මා කම්මන්ත ගුණයෙන් සමන්තාගතවීම නිසා ඔබ කයින් සන්සිදෙන බවමෙනෙහි කරන්න. ඔබේ සියලු වේදනාවෝ සන්සිදේවි. මේ අයුරින් සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ අනේපිඬු සිටුකුමාට සම්මා කම්මන්ත ගුණය, මෙනෙහි කරන්ට ආරාධනා කරනවා.

මිච්ඡා කම්මන්ත නම් ප්‍රාණසාකය, අදින්නාදානය හා කාමමිච්ඡාවාරයයි. මිච්ඡා කම්මන්තයෙන් යුතු අය මරණින් මතු විනිපාත නම් වූ නිරයෙහි උපදිනවා. ප්‍රාණසාකය කරන අය, සොරකම් කරන අය, කාමමිච්ඡාවාරයේ යෙදෙන අය නිරයේ (දුගතියේ) උපදිනවා. සිටුකුමනි, ඔබේ ජීවිතය සම්මා කම්මන්තයෙන් සමන්තාගතයි. ඔබ ප්‍රාණසාකය, සොරකම, කාමමිච්ඡාවාරය කරන්නේ නැහැ. ඒ ගුණය නිසාම ඔබේ වේදනාවෝ සන්සිදෙනවා.

අපි සෑම කෙනෙකුටම තමාගේ ජීවිතය දෙස මෙසේ මෙනෙහි කරන්නට (ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන්නට) පුළුවනි නම් - මම කාටවත් විපකක් කරන කෙනෙක් නොවේ. දූන දූන ප්‍රාණසාකය, අදින්නාදානය, කාමමිච්ඡාවාරය කළේ නැහැ. කරන්නේ නැහැ. කරවන්නේ නැහැ. එහෙම සිදුවෙලා තිබේ නම් කල්‍යාණවත්තයෙකුට පවසා මින් පසු මම මේ දේ කරන්නේ නෑ යයි දැඩිව අධිෂ්ඨායක් ඇතිකර ගන්න ඔන.

අම්බලට්ඨික රාහුලෝවාද සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කළා එහෙම වරදක් ස්වාමීන් වහන්සේ නමකගෙන් සිදුවුවා නම් - බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි සමයේදී නම් උන්වහන්සේට පවසන්න නැතහොත් සබ්බන්තවාරීන් වහන්සේ නමකට පවසන්න කියා - ඔබටත් පුළුවනි පවුල් පරිසරය තුළ හෝ එයින් බැහැරව ධර්ම මාර්ගයේ යෙදෙන කල්‍යාණවත්තයෙකුට හෝ කල්‍යාණවත්තියකට මේ බව පවසා සිත නිදහස් කරගෙන මින් මතු ඒ දේ සිදු නොකරන්නෙමි යයි අධිෂ්ඨානයක් ඇති කර ගන්න. සම්මා කම්මන්තය අපමණ වූ මානසික සුවයක් අපේ හිතට ගෙන දෙනවා.

මේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංධාරා, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ, ධාතු ආයතනයන්ගෙන් නිර්මාණය වූ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන සතර මහා භූතයන්ගෙන් සෑදුම්ලක් මේ ශරීරය දිරාගෙන යනවා. ලෙඩ දුක් වලට උරුමයි. එහෙත් මම නිවැරදියි. මගේ ජීවිතය නිවැරදිය යන්න සිතට දැනෙන්න දැනෙන්න සිතේ ඇතිවන මානසික ඒකාග්‍රතාවය යහපත් වූ අංගයක් ලෙස තමාව බලවත් කරනවා. කයෙහි ඇතිවන මේ බිදියාම, ව්‍යාධිය යටපත් කරගෙන මනසේ ඇතිවන මේ චිත්ත ඒකාග්‍රතාවය නැගී සිටින්න පටන් ගන්නවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි, ධර්ම රත්නය කෙරෙහි, සංඝ රත්නය කෙරෙහි ඇති ඒ ශ්‍රද්ධාව හා දැන පැහැදීම, සිල්වත් බව, යහපත් දැකීම (සම්මා දිට්ඨිය) යහපත් කල්පනාව (සම්මා සංකප්ප) යහපත් වචන (සම්මා වාචා) යහපත් ක්‍රියාවන් (සම්මා කම්මන්ත) තමා තුළ තිබෙන බව දැනෙන්න දැනෙන්න කයින් හටගත් වේදනාවන් අභිබවාගෙන හිතේ ඇතිවන ශක්තිය මතු වෙන්න පටන් ගන්නවා. එවිට වේදනාවන් නොදැනී සන්සිදී යයි.

හැම කෙනෙකුටම තමාගේ ජීවිතයට මෙය ගලපා බලන්ට පුළුවනි. ගිලන්වීම නතර කිරීමට බැහැ. දිරාගෙන යන බව නතර කිරීමට බැහැ. මේ පඨවි ආදී ධාතූන්ගෙන් හටගත් ශරීරයේ හැබෑ ස්වභාවය එයයි. එහෙත් අපට මේ වේදනා සංසිද්ධා ගැනීමට පුළුවන්, තමන් මේ ගුණයන්ගෙන් සමන්තාගත යයි සිහිපත් කිරීම තුළින්.

අනතුරුව සම්මා ආජීවය ගැන සඳහන් කරනවා. සිටුකුමනි, මේ ලෝකයේ මිච්ඡා ආජීවයෙන් යුතු පුද්ගලයන් සිටිනවා. මේ අය මරණින් මතු විනිපාත නම් වූ නිරයේ (දුගතියේ) උපදිනවා. නමුත් සිටුකුමනි සම්මා ආජීවය එනම් යහපත් වූ දිවිපැවැත්මෙන් ඔබේ ජීවිතය සමන්තාගතයි. මේ සමන්තාගත ස්වභාවය මෙතෙහි කරන විට ඔබේ සියලු වේදනාවන් දුරුවී යන්නේය. සංසිදී යන්නේ යයි සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ අනුශාසනා කළා. මිච්ඡා ආජීවය නම් වැරදි ලෙස ජීවිතය පැවැත්වීමයි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කළේ ගොවිතැන (කෘෂිකර්මාන්තය) ගව පාලනය (පස් ගෝ රස සඳහා මිස මස් පිණිස නොවේ) වෙළඳාම (නොකට යුතු වූ වෙළඳාම් පහෙන් එනම් මස් මාංශ, අවි ආයුධ, වස විස, වහල්, සත්ත්ව ආදියෙන් හා මත්වතුර ආදියෙන් බැහර කරන යහපත් වෙළඳාම) යහපත් වූ දිවි පැවැත්මක් (සම්මා ආජීව) හැටියටයි.

පත්තකම්ම සූත්‍රයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ මේ ආකාරයෙනුයි.

“ඉධ ගහපති අරියසාවකො උධ්ධාන විරියාධිගතෙහි භොගෙහි බාහාබලපරිච්චෙහි සෙද්ධාවකිතෙහි ධම්මකෙහි ධම්මලඤ්ඤි අත්තානං සුබෙහි පීනෙහි සම්මා සුඛං පරිහරති, මානාපිතරො සුබෙහි පීනෙහි සම්මා සුඛං පරිහරති.”

“ගෘහපතිය, මෙලොව ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් උච්චාන විරියයෙන් ලැබූ, බාහුබලයෙන් වැඩූ දහදිය වැගිරීමෙන් ලැබූ, ධර්මානුකූලව, ධර්මයෙන් ලැබූ හෝගයෙන් කමා සුබිත කෙරෙයි. සතුටු කෙරෙයි. මනාව සැපසේ ජීවිතය ගතකරයි. මවිපියන්ද, අඹුදරු සේවක සේවිකාවන්ද, යහළු හිත මිතුරන්ද සැපවත් කරයි. සතුටු කෙරෙයි. මනාව සුවසේ පරිහරණය කෙරෙයි.”

සම්මා ආජීවය පටන් ගන්නේ එතනිනුයි. නිවැරදි ජීවිතයට පැවැත්වීම යයි සඳහන් කළේ එයයි. ඒනිසා මම බාහු බලයෙන්, දහඩිය මහන්සියෙන්, වෙහෙසිලා, ධර්මානුකූලවයි මේ දේවල් ලබන්නේ කියන හැඟීම, අධිෂ්ඨානය සඳහම් මඟ හෝ සත්පුරුෂ ගමන් මාර්ගය අනුගමනය කරන හැම කෙනෙකුටම තිබිය යුතුයි. දැන - බාහු බලයෙන් හෝ දහඩිය මහන්සියෙන් නමුත් එය ධාර්මික නොවේ නම් එය නිවැරදි නැහැ. බාහු බලය යෙදවිය යුත්තේ ධර්මානුකූලවම ජීවිතය රැකගැනීමටයි. සම්මා ආජීවය - යහපත් දිවි පැවැත්ම යයි සඳහන් කළේ එයයි.

“සිටුකුමාණෙනි, ඔබේ ජීවිතයෙහි මේ සම්මා ආජීවය මැනවින් පිහිටා තිබෙනවා. එය සිහිපත් කරන්න. එසේ සිහිපත් කරන විට ඔබේ කයේ හටගත් මේ ගිලන්බව සන්සිදී යන්නේය” යි සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

අපට මෙතෙහි කරන්න පුළුවන් නම් ‘මම ධර්මානුකූල ජීවිතයත්, ධර්මානුකූල රැකියාවක් සිද්ධ කළේ.’ මම ලබාගත්, ලැබුණු දෙයට සරිලන සේවාවක් සිදු කළා. මගේ ඇවතුම් පැවතුම් වරදෙහි පිහිටුවල මගේ ජීවිතය පවත්වගන්න මම කල්පනා කළේ නැහැ කියල - එය සම්මා ආජීවයයි.

ධනංජානි සූත්‍රයේ සඳහන් කළ විදියට - ඔබ නිසයි මම මේ වැරැද්ද කළේ, ස්වාමියා නිසයි, බිරිඳ නිසයි, දරුවෝ නිසයි, මුණුපුරෝ - මිනිපිරියෝ

නිසයි, යහළු හිත මිත්‍රයෝ නිසයි, මේ වැරද්ද කරන්නේ කියලා. කළොත් එය හොඳින් ජීවත්වීමක් නොවේ. බොහෝ ජීවිත වල ගැටළු තිබෙන නිසා මේ වැරදි දැන දැන කිරීමට සිදුවෙලා තිබෙනවා. මෙය නොකළොත් මට මෙහි හොඳින් (රණ්ඩු - සරුවල් නැකුව කල - කෝලාහල නැකුව) ජීවත්වෙන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. එනිසා මෙය කරන්න සිද්ධ වෙලා තිබෙනවා - යනුවෙන් පැවසුවත් ධර්ම මාර්ගයේදී එය හොඳින් ජීවත්වීමක් නොවේ. කිසිවකු නිසා හෝ වරදක් කරන්නට එපා, අකුසල් කරන්නට එපා යයි සඳහන් කළේ එයයි. ඒ කිසිවෙක් මේ සසර ගමන ගැන තමන්ට වග කියන්නේ නෑ. අසවල් අය නිසා වැරදි කරනවා යයි කීවත් මේ ජීවත්වන සුළු කාලයට එසේ වැරදි කරන්නේ ඇයි? අගක් මූලක් නොපෙනෙන මේ දීර්ඝ සංසාර ගමනේ ඒ අය නිසා එවැනි කතා කොයිතරම් කියන්නට ඇත්ද? කොපමණ පිරිස් අම්මා, තාත්තා, අප්පච්චි, ස්වාමියා, බිරිඳ, දරුවෝ, සොහොයුරු සොහොයුරියෝ, කල්‍යාණවන්තයෝ, ලෙන්ගතු අය ලෙස හමුවන්නට ඇත්ද? මම කැමැත්තකින් නොවුණත් ඒ මගේ අය වෙනුවෙන් මේ දේ කරන්න කියලා, වැරදි කරලා සසර ගමනේ දුක් විඳල - මිච්ඡා කම්මන්තයෙන්, මිච්ඡා ආජීවයෙන් යුතුව අපායේ උපදිනවා. එහි අප්‍රමාණ දුක් විඳල, ඒවා ගෙවලයි මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබුවේ. මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයේදීත් ඒ ආකාරයටම සිතුවොත්, මරණය තමා සමීපයට එන විට ඒ අයට බැහැ අපට පිහිටක් වන්න. අපි හැම කෙනෙක්ම අසරණයි. ඒ නිසා ඒ අයටත් උපදෙස් දෙන්න ඕන ධර්මානුකූල ජීවිතයකට පත්වෙන්න. සම්මා ආජීවයට ළං වෙන්න. එයයි හොඳින් ජීවත්වෙනවාය කියන්නේ. ඒ නිසා වඩාත්ම හදාගත යුතු තැනකුයි සම්මා ආජීවය.

සිටුකුමාණෙනි, ඔබේ ජීවිතයේ මේ සම්මා ආජීවය තිබෙනවා. ඔබ සම්මා ආජීවයෙන් සමන්තාගතයි. එනිසා ඔබේ කයේ හටගත් වේදනාවන් සංසිද්ධිය යම් යම් සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

සිටුකුමනි, මේ ලෝකයේ මිච්ඡා වායාමයෙන් යුතු අය මරණින් මතු විනිපාත නම් වූ නිරයේ දුගතියේ උපදිනවා. එහෙත් ඔබේ ජීවිතය සම්මා වායාමයෙන් පිරිපුන් වෙලා, සමන්තාගතයි. ඒ සම්මා වායාම ගුණය මෙතෙහි කරන්න. එවිට ඔබේ කයේ ඇති වේදනාවන් සංසිද්ධන්තය.

සම්මා වායාමය නම් සතර සම්මප්පධාන (සමාක්ප්‍රධාන) වීර්යයයි. “අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, වීර්යං ආරභති, විත්තං පග්ගන්හාති, පදුහති.”

‘අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය’ - නුපන්නාවූ අකුසල් නොඉපදවීම පිණිස ‘ඡන්දං ජනෙති’ - කැමැත්තක් ඇති කර ගන්නවා. ‘වායමති’ - උත්සාහ කරනවා. ‘වීර්යං ආරභති’ - වීර්යයක් පටන් ගන්නවා. ‘විත්තං පග්ගන්හාති පදුහති’ - හිත ඔසවල තියනවා. හිතට මුල් තැනක් දෙනවා. මෙසේ හිතේ හට ගැනීමට පුළුවන් මේ නුපන් අකුසල් නොඉපදීමට කැමැත්තක් වීර්යයක් ඇති කර ගන්නවා. මේ අයුරින් නුපන් අකුසල් නුපදවීම පිණිස මෙන්ම, ‘උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං’ ඉපදුණා වූ අකුසල ධර්ම බැහැර කිරීම පිණිස ද කැමැත්තක් ඇති කර ගන්නවා. වීර්යයක් ආරම්භ කරනවා. සිතේ මුල් තැනක් දී කටයුතු කරනවා. නොදැනුවත්වම මා අතින් මේ වැරදි සිදුවෙලා තිබෙනවා. දැන් මගේ හිත ශීලයෙන් බලවත්. මගේ හිතේ සමාධිය දියුණු කරගෙන, අකුසලයෙන් බැහැරව හිත පවත්වා ගැනීමට පුළුවන්. මා මනාව සතියේ පිහිටා සිටිනවා යයි අධිෂ්ඨානයක් ඇති කර ගන්නවා. ඒ වැරදිවලට යොමු වූණේ පාපමිත්‍ර සේවනය නිසා. මම දැන් කල්‍යාණ මිත්‍රසේවනයකට එකතුවෙලා ඉන්නේ. ගහ කොළින් පවා මගේ පරිසරය සකස්වෙලා.

මීළඟට, ධර්ම මාර්ගයට අනුව කුසල් සම්පාදනය කරන්න ඕන. එනිසා නුපන් කුසල් උපදවා ගැනීමට මම කැමැත්තක් ඇති කරගෙන කටයුතු කරනවා. වීර්යයක් ආරම්භ කරනවා. හිතේ මුල් තැනක් දෙනවා. ඒවගේම මගේ සිතේ හටගෙන තිබෙන ඉපදුණා වූ කුසල ධර්ම දියුණු කර ගැනීමට කැමැත්තක් ඇති කර ගන්නවා. වැයම් කරනවා. හිතේ මුල් තැනක් දීල කටයුතු කරනවා. ඒ හටගන්නා වූ කුසල් වැඩි දියුණු කර ගන්නවා. සිටාණෙනි, ඔබේ ජීවිතයේ මේ සම්මා වායාමය මැනවින් තිබෙනවා. ඔබ සමන්තාගතයි. මෙය මෙතෙහි කරන විට ඔය වේදනාවන්, ගිලන් බව දුරුවෙලා, සන්සිද්ධිය යාවි.

සිටුකුමනි, මිච්ඡා සතියෙන් යුතු අය මරණින් මතු විනිපාත නම් වූ නිරයෙහි උපදිනවා. නමුත් ඔබ සම්මා සතියෙන් යුක්තයි. සම්මා සති ගුණයෙන් ඔබේ ජීවිතය සමන්තාගතයි. එය මෙතෙහි කරන විට ඔය වේදනාවන්, ගිලන් බව දුරුවෙලා සන්සිද්ධිය යාවි.

සම්මා සතිය නම් සතර සතිපට්ඨානයෙන් ම සිත පිහිටුවා ගැනීමයි. මිච්ඡා සතිය නම් ඉන් බැහැර වීමයි.

“කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානෝ සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා ද්‍රෝමනස්සං එවමිපි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති”

මේ ආකාරයෙන් අභිජක්ඛා දෝමනස්ස සහිත අකුසල ධර්මයන්ගෙන් බැහැරවීම පිණිස 'කායේ කායානුපස්සි විහරති' කයෙහි ඇවතුම් පැවතුම් මනාව බලමින් දකිමින් කටයුතු කිරීම සම්මා සතියයි.

සතර සති පටිඨානසේ පැහැදිලි කරන ආකාරයට මිච්ඡා සතිය නම් - මේ කයත් ඇවතුම් පැවතුම් පවත්වන්නේ කය සතුටු කිරීමටයි. කයෙන් ඉරියව් පවත්වන්නේ ලෝභය, ද්වේශය, මෝහය (රාග, දෝස, මෝහ) වැඩෙන ආකාරයටයි. ඇහෙන් ඉරියව් පවත්වන්නේ - රූපය හා ගැටෙන කොට මගේය, මමය, ස්ථිරයි සදාකාලිකයි කියන හැඟීමක් එක්ක. සතියෙන් බැහැර වී අභිජක්ඛා දෝමනස්ස සහිත ලාමක අකුසල් ධර්ම ගලාගෙන එනවා. නාසය, දිව, ශරීරය, මන කියන මේ ඉන්ද්‍රියයන් ඔස්සේ ඒ වගේමයි. ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසයේ පටන් ගමන් කිරීම, සිටගෙන සිටීම, හිඳගැනීම, නිදා ගැනීම යන ඉරියව්වල පටන් සතියක් නැහැ. සම්පජ්ඣයෙහිදී සඳහන් කළ ආකාරයෙන් 'අභික්ඛණො පටික්ඛණො සම්පජානකාරී භෝති' - ඉදිරියට ගමන් කරන පිටුපසට ගමන් කරන අවස්ථාවන්හි කය පවත්වන විට පවා සම්මා සතියෙන් යුක්ත විය යුතුයි. එහෙත් ලෝභ, දෝස, මෝහ, එක්ක ඇලෙන, බැඳෙන, ගැටෙන ස්වභාවයකුයි මේ ශරීරය මුල් කරගෙන ඇත්තේ. ඒ වගේම කය පවත්වන කොට ඇලෙන බැඳෙන දේවල් වෙනස් වෙන කොට, තමා කැමති ආකාරයෙන් ඒවා පවතින්නේ නැති විට එහිදී ගැටීමක් (පටිසය, ව්‍යාපාදය, ද්වේශය) ඇතිවෙනවා. මේ ශරීරය දෙකිස් කුණපයන්ගෙන් පිරිපුන් බව මෙනෙහි කරන්නේ නැතිව මමය, මගේය, ස්ථිරයි කියන හැඟීමෙන්ම තමා කෙරෙහි ඇලෙනවා. තමාගේ ශරීරය කෙරෙහි රාගය ඇතිකර ගන්නවා. ඒ රාගය ඇති කරගෙන ඒ මත්තෙහිම ආසාවන් ඇති කරගෙන අනිත් අය පහත් කොට සලකනවා. මානය ඇති කර ගන්නවා.

ඒවගේම ව්‍යාපාදය, මෝහය තමා නිසාම හටගන්නවා. මේ දිරාගෙන යන, ලෙඩ දුක් බහුල, මරණයෙන් කෙළවර වන මේ ශරීරය, පයවි ආදී ධාතුන්ගෙන් නිර්මාණය වූ බව, මියැදෙන බව අමතක කරනවා. නොමැරෙන ලෙස කටයුතු කරනවා යයි සාමාන්‍ය ජන සමාජයේ පවතින්නේ එයයි. මේ මිච්ඡා සතියේ ස්වභාවයයි. වේදනා ගැන දකින්නෙත් රාග, දෝස, මෝහ හටගන්නා ආකාරයටයි. සිතුවේ නම් ඇලෙන සිතුවිල්ලකි. දැනුනේ නම් තරඟ සිතුවිල්ලකි. ඇතිකර ගත්තේ නම් මූලාවෙන් පිරිපුන් සිතුවිල්ලකි. රාග, දෝස, මෝහයන් බැහැර කරන ආකාරයෙන්. පංච නිවරණ ධර්ම බැහැර කරන ආකාරයෙන් නොවෙයි. වැඩෙන ආකාරයෙන්ම කටයුතු කරන්නේ. පංච නිවරණ ධර්ම වැඩෙන තැන සජ්ත බෝධි අංග ධර්මවලට වැඩෙන්න අවස්ථාවක් නැහැ. ඒ මිච්ඡා සතියේ ස්වභාවයයි.

සම්මා සතිය - කය අනුව දකිමින්, බලමින් නොඇලී, නොබැඳී, නොගැටී අත්හරිමින් කටයුතු කරනවා. විදීම ගැන දකිමින්, බලමින්, නොඇලී, නොබැඳී, නොගැටී, අත්හරිමින් කටයුතු කරනවා. සිත ගැන දකිමින්, නොඇලී, නොබැඳී, නොගැටී, අත්හරිමින් කටයුතු කරනවා. ධර්මය ගැන දකිමින්, බලමින්, පංච නිවරණ ධර්ම බැහැර කරමින් සජ්ත බෝධි අංග ධර්ම වඩමින් කාමයන්හි නොඇලෙමින්, නොබැඳෙමින්, නොගැටෙමින්, අත්හරිමින් කටයුතු කරනවා. සිටාණෙනි, ඔබේ ජීවිතය සමන්තාගතයි. මේ ආකාරයෙන් ඔබ මෙනෙහි කරන්න. ඔබේ ගිලන්බව සංසිදී යන්නේ යයි මේ ආදී ලෙසින් සඳහන් කළා.

සම්මා සමාධිය - (මේ වචනය) නිරන්තරයෙන් යොමුකරන්නේ රාග, දෝස, මෝහ ආදී කෙලෙස් වලින්, ලාමක අකුසල ධර්ම වලින් බැහැර වී විරාගී මනසක සිතුවිල්ලක සිතිය පැවැත්වීමයි. මිච්ඡා සමාධිය - වැරදි සිතුවිල්ලක් ඔස්සේ හිත පැවැත්වීමයි. රාගයේ ඇලෙන්න, ඇලෙන්න එහි නිමිති අරගෙන, එහි අනුවංජන අරගෙන ආකාරය - ලක්ෂණ - ස්වභාවය අරගෙන හිත පැවැත්වීමයි. එයයි මිච්ඡා සමාධියේ ලක්ෂණය. මට වෙලාව යනව දැනෙන්නේ නැහැ. බලාගත්ත අත බලාගෙන ඉන්නවා. ඒ හිතේ තියෙන්නෙම ඇලෙන සිතුවිල්ල. ලෝභය හෝ රාගය. මට නින්ද යන්නේ නැහැ. මගේ හිතේ තියෙන්නෙ තරඟ, ද්වේශය. මම මේවා දමල යන්නෙ නැ. මේව මගේ. මේ මූලාවයි. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්ම මෙනෙහි කිරීමෙන් බැහැර වූ ඒ මිච්ඡා සමාධියයි. රාග, දෝස, මෝහ ආදී ලාමක අකුසල ධර්ම වලින් බැහැර වී සිත එක්තැන් වන තැන සම්මා සමාධියයි.

සිටාණෙනි, ඔබ සම්මා සමාධියෙන් සමන්තාගතයි. එය මෙනෙහි කරන්න. ඔබේ වේදනාවන් බැහැරවෙලා යාවි. මේ ආදී ලෙසින් සිටාණන්ට සැරියුත් මහ රහතුන් වහන්සේ ධර්ම අවවාදය ලබා දුන්නා. මේ සියල්ල අනෙපිඬු සිටාණන්ගේ ජීවිතයේ තිබුණා. සිටුකුමා සුවයක් දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. මගේ ශරීරයේ ලොකු නිවීමක් තිබෙනවා.

තමන්ගේ ජීවිතයේ ශීලයේ පටන් යහගුණ මෙනෙහි කරන කොට ඔබේ සිත සුවපත් වෙනවා. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ඇතිවුණු දැන පැහැදීම, අවබෝධය ඔබට සැනසිල්ලක් නොවේද? උතුම් ධර්ම රත්නය කෙරෙහි, උතුම් ආර්ය මහ රහතන් වහන්සේලා කෙරෙහි ඇති කර ගත් ශ්‍රද්ධාව, දැන පැහැදීම, ඔබට සැනසිල්ලක් නොවේදැයි මෙනෙහි කරන්න. ඔබේ සිල්වත් බව සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත,

සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි ලෙසින් ඔබ මේ ගුණයන්ගෙන් සමන්තාගත නොවේද? අග්‍රැතවත් පාඨග්ජන ජීවිතයක යම් යම් තැන්වල අඩුපාඩු වැරදි සිදුවුණත්, ඒවා ටිකෙන් ටික බැහැර කරගෙන සම්මා වායාමයේදී සඳහන් කළ ආකාරයට උත්සාහ කොට නූපත් අකුසල් නූපදවන්න. උපන් අකුසල් බැහැර කරන්න. සිත, කය, වචනයෙන් යම් වරදක් සිදු වුණා නම් ඒ දේ මින්පසු නොකරමිසි අධිෂ්ඨානයක් සිත තුළ ඇති කරගන්න. නූපත් කුසල් උපදවන්න උත්සාහ ගන්න. මගේ ළඟ තිබෙන කුසල ධර්ම වැඩි දියුණු කර ගැනීමටයි මේ වෙහෙසෙන්නේ. මේ අයුරින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය මෙනෙහි කරගෙන, මොන ආකාරයේ දුක් කම් කටොළ තිබුණත් ජීවිතයේ කොපමණ නම් නිවීමක් ඇතිවෙන්න පුළුවන්ද? ගැටලු නම් ලොකික ලෝකයේ වෙනස් වී යන දේ සමඟ ඇති වූ දේයි. මේ ගැටලු, මේ බලාපොරොත්තු දරුවෝ, ස්වාමියා, බිරිද, ගේ-දොර, තනතුරු ඔය බොහෝ දේවල් අද රාත්‍රියේදී අත්හැර යයි ද දන්නේ නෑ. උදේ වන විට බැහැර වී යයිද දන්නේ නෑ. අප බැහැර වී යයි ද දන්නේ නෑ. මේ සියල්ල අනිත්‍ය වූ ලෝකය තුළ සංඛාර ධර්ම, සංඛත ධර්ම. මගේ ජීවිතයේ මම සමන්තාගතයි නම් කොයිතරම් සැනසිල්ලක්ද? දිරාගෙන, අත්හැරිල යන ලෝකයේ ඒ සියලුම දේ නිර්විකයි. මේ සියලුම දේ මම අත්හැර දානවා. මගේ සිත දත් සුවපත් වෙලා. සිලයෙන් පිරිපුන් වෙලා. මම සීලයෙන් සමන්තාගතයි. මෙසේ මෙනෙහි කරන විට සිතේ තිබූ දුක් වේදනා, කයේ ගිලන්බව, හැම දෙයක්ම නොදැනී, සංසිදී යාවී. එවිට අනේපිඬු සිටුකුමාට වගේ, අපි හැම කෙනෙකුගේම ජීවිතයේ ඇතිවන දුක්බ දෝමනස්ස, කායික පීඩා හැම දෙයක්ම බැහැර වේවී.

මේ ගුණ මෙනෙහි කොට හිත, කය, සුවපත් කර ගැනීම සඳහා කල්‍යාණ මිත්‍ර සේවනය අවශ්‍යයි. එය පවුල් පරිසරයෙන්ම ලබා ගත හැකි නම් වඩාත් හොඳයි. අනේපිඬු සිටුකුමාට ලැබුණු කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය සම්බුදු රජාණන් වහන්සේගෙන් මෙන්ම සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ මුල්කොට ගත් උතුම් ආර්ය ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාගෙන් ලැබුණා. කුමන හෝ වෙලාවක අප ගිලන් වෙයි. පටවී ආදී ධාතුන්ගෙන් සැදුණු ශරීරයේ ස්වභාවය එයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගිලන් වුණා. අපේ ශරීර කුඩුවත් ඒ වගෙයි. එහෙත් හදාගත් සිත තුළ තුණුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගන්න ශීලය පවත්වාගන්න.

සිටාණෙනි, ඔබ මිච්ඡා ඤාණයෙන් නොවෙයි සම්මා ඤාණයෙන් යුක්තයි. ඔබේ ජීවිතය තුළ ඒ සම්මා ඤාණය තියෙනවා. එනම් අලෝභ,

අදෝස, අමෝහ, විරාගයයි. අනිච්චානුපස්සනාව, විරාගානුපස්සනාව, නිරෝධානුපස්සනාව, පටිනිස්සග්ගානුපස්සනාවටයි. ඔබේ නුවණ ඇති කරගෙන තිබෙන්නේ ඔබ සම්මා ඤාණයෙන් එනම් යහපත් වූ ඤාණයෙන් යුක්තයි. මිථ්‍යා ඤාණයෙන් නොවේ. මිථ්‍යා ඤාණයෙන් යුතු අය මරණින් මතු අපායේ උපදිනවා.

ඔබ එසේ නෑ. ඔබේ කය සුවපත් වෙයි. ඔබ සම්මා විමුක්තියෙන් යුක්තයි. යම් කෙනෙක් මිච්ඡා විමුක්තියෙන් යුක්ත නම් මරණින් මතු අපායේ උපදිනවා. වැරදි වුන එනම් ගෝ වුන, සුනඛ වුන ආදී වැරදි වුන අනුගමනය කොට, කටු මැසි උඩ සයනය කොට, ශරීරයට බලවත් ලෙස දුක් දී විමුක්තිය ලැබුවා කියා සිතන අයත් මරණින් මතු දුගතියේ උපදිවී.

සිටුකුමනි, ඔබ සම්මා විමුක්තියෙන් සමන්තාගතයි. ඔබ මේ ලෙස මෙනෙහි කරන්න. ඔබේ කයේ ගිලන්බව සංසිදී යාවී. කල්‍යාණ මිත්‍ර සේවනයෙන් මේ අහන්ට ලැබුණු කරුණු ඔස්සේ සිටුකුමාට සුවපත් බව දෙනවා. තමාගේ බත් පිඟානේ තිබුණු ආහාර සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට හා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට පිළිගන්වනවා. මේ දෙනම වහන්සේ දානය වළඳා, මේ ලෙසින් ධර්ම අවවාදයෙන් සිටුකුමාගේ කය සුවපත් කොට ආපසු වඩිනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා, "ආනන්ද, මේ මධ්‍යන්තයේ වැඩියේ කොහේද?" එවිට උන්වහන්සේ මේ විස්තරය සඳහන් කළා. සාධු සාධු යයි ආශීර්වාද කරන, සෙත් පතන, අනුමත කරන සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ, සිවු සෝවාන් මග, දස අංගයන්ගෙන් යුතු මේ මග මැනවින් පැහැදිලි කොට දේශනා කරනට සුදුසු කෙනෙක් මේ හිඤ්ඤ පිරිස අතර සිටිනවා නම් ඒ සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ යයි ප්‍රශංසා කරනවා.

ඔබ හැමගේත් මේ ජීවිතය පුරාම මානසින් නිවෙන්න, කයෙන් නිවෙන්න, ගිලන් බවෙන් නිවෙන්න, උතුම් වතුරායී සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවා යි ස්වාමීන් වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා.

සාධු! සාධු! සාධු!

සංඝඤ්ඤාප්තිය සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“දෙව මෙ භික්ඛවෙ ධම්මා කතමෙ දෙව?
යා ච සංඝඤ්ඤාප්තියෙසු ධම්මෙසු
අසාදානුපස්සිතා, යා ච සංඝඤ්ඤාප්තියෙසු
ධම්මෙසු භික්ඛදානු පස්සිතා”

“මහණෙනි, ධර්මයෝ දෙදෙනෙකි. කවර දෙදෙනෙක්ද? සංයෝජන ධර්මයන් කෙරේ ආස්වාද ලෙසින් බැලීමත්, සංයෝජන ධර්මයන් කෙරේ කලකිරීම හෙවත් සංවේගය ඉපදවීම වශයෙන් බැලීමත්ය.”

කාරුණික පින්වතුනි,

උතුම් තුණුරුවන් සතු අනන්ත මහ ගුණ බලයෙන් පින්වත් ඔබ හැම දෙනාටම පැමිණි සදහම් ගමනෙහි කායික හා මානසික සැනසිල්ලක් ම වේවා! යි ස්වාමීන් වහන්සේ පළමු කොට ම මහත් වූ කරුණාවෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. එමෙන්ම අධිෂ්ඨාන කරනවා.

අද පැහැදිලි කිරීමට බලාපොරොත්තු වන්නේ අංගුත්තර භික්ඛායේ උක භිපාතයේ සදහන් සංඝඤ්ඤාප්තිය සූත්‍රයයි.

සිත ඇලීම්, බැඳීම්, මූලාවෙන් බැහැර කරමින්, තමාගේ සිතක්, සිතුවිලිත්, නොඇලීම, නොගැටීම, නොමුළාව කෙරෙහිම පවත්වමින්, ඒ සමාධිගත වන සිත ඔස්සේ මම කියා සම්මුතියේ හඳුන්වන මේ පදවි, අපෝ, තේජෝ, වායෝ නම් වූ සතර මහා භූතයන්ගෙන් සැදුණු, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර විඤ්ඤාණ නම් වූ ස්කන්ධයන්ගෙන් සමන්විත වූ ශරීරයේහැඳූ ස්වභාවය (යථාභූත) නියම තතු දකින්නට උත්සාහ දැරීමයි.

ඒ පරමාර්ථ ධර්මය නම් වූ යථාභූත ස්වභාවය, ඇති තතු ඇති ආකාරයෙන් දක්නා විට යම් වේලාවක් ඒ කරන ක්‍රියාවෙහි ආධ්‍යාත්මික වූ තමාත්, බාහිර වූ දාන වස්තූන් කෙරෙහිත්, රාගයෙන් ඇළුණු සිත මුළාවක් බව වැටහෙනවා. ද්වේෂයෙන් ගැටුණු සිත. සිතුවිල්ල මුළාවක් බව වැටහෙනවා. මෝහයට පත් වූ මුළාව, වැරදියට අල්ලාගත් දේ වැරදි බව දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. එහිදී සිදුවන්නේ අත්හැරීමයි. විමුච්චි (මිඳෙනවා) අල්ලා ගැනීමෙන් නිදහස් වූණා යයි සඳහන් කළේ එයයි. ශ්‍රැතයෙනුත් (ඇසීම) වින්තාමය (මැනවින් මෙනෙහි කිරීම) භාවනාමය (සමාධිය ඔස්සේ) ‘භාවෙහි කුසල ධම්මෙ වඩෙඬිති ඒවායති භාවනා’ ඒ වැඩීම නම් කුසල ධර්ම සිදුවන, රැස්වන ආකාරයෙන් සිත වැඩීමයි, පුරුදුවීමයි, ගොඩක් ගැසීමක්, මල්ලක් පිරීමක් හෝ යම්තැනක එකතුවීමක් නොව, සිතේ ඇලීම, ගැටීම, මුළාව දුරුවන තැන ඇතිවන මිඳීමයි. කුසලය යයි සඳහන් කළේ.

දන්දීම කුශලයකි. සීලය කුශලයකි. භාවනාව කුශලයකි. දානය, සීලය, භාවනාව ලෙස ඒ ක්‍රියාවන් හැඳින්වූවක් ක්‍රියාවේ ඵලය තෘෂ්ණාවෙන් යුතු කිසිවක් නැති බවයි.

දන්දීම (දානය), සිල් ආරක්ෂා කිරීම (සීලය), භාවනාව. මේ කර්මස්ථානය ඔස්සේ බුද්ධානුස්සති, ධම්මානුස්සති, සංඝානුස්සති ලෙසින් සිත පුරුදු කළේ රාග, දෝස, මෝහයන්ගෙන් සිත බැහැරවීම පිණිසමයි. එහි ඵලය සිත නිදහස්වීමයි. අත්හැරීමයි. එය කුසලයයි. එසේ නොමැතිව කුසල් රැස්කිරීම යනු යමක් එකතුකිරීම, ගොඩගැසීම යන අදහස නොවේ.

ශ්‍රැතමයෙන්, වින්තාමයෙන් හා භාවනාවෙන් ඔබගේ සිත පුරුදු කරන්න.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කරනවා, සංයෝජනීය ධර්ම කෙරෙහි අස්සාදනීය වශයෙන්ම අරගෙන වාසය කරන තාක් කල්

රාගය පහවෙන්නේ නෑ. ද්වේශය පහවෙන්නේ නෑ. මෝහය පහ වෙන්නේ නෑ කියා සංයෝජනීය ධර්ම නම් දස සංයෝජන ධර්මයි. ඒ සසර ගමනේ පැවැත්මට ඇඳ බැඳ තබන දේයි.

“සඤ්ඤාදායකියෙසු හික්ඛවෙ ධම්මෙසු අසාදානුපසාදි විහරන්තො රාගං නපප්පහති දොසං නපප්පහති. මොහං නපප්පහති. රාගං අපප්පහාය දොසං අපප්පහාය මොහං අපප්පහාය න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණොන සොකෙහි පරිදෙවති දුක්ඛෙහි දොමනසෙසෙහි උපායාසෙහි. න පරිමුච්චති දුක්ඛසමාති.”

“මහණෙනි, සංයෝජනීය ධර්මයන් විෂයෙහි ආස්වාද විසින් දකිමින් වාසය කරන විට රාගය නොහැරෙයි. ද්වේෂය නොහැරෙයි. මෝහය නොහැරෙයි. රාග, දෝෂ, මෝහ නොහැර ජාති, ජරා, මරණ, ශෝක, වැලපීම්, දුක් දොමනසින් මුළුමනින් නොමිඳෙහි. සසරගත දුකෙන් නොමිඳෙන්නේයි කියමි.”

සක්කාය දිට්ඨි ආදී දස සංයෝජන ක්‍රියාත්මක වන්නේ මම මත සකස් වූ නාම රූප ධර්මයන් නිසාය. නාමය ප්‍රධාන වශයෙන් සිතයි. රූපය නම් ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගේ හා පඨවි ආදී ධාතුන්ගෙන් සෑදුණු ශරීරයි.

මෙහි සංයෝජන ධර්ම නම් ඇසට රූපය, කණට ශබ්දය, නාසයට ආඝ්‍රණය, දිවට රසය, කයට ස්පර්ශය, මනසට සිතුවිලි මේවා නිසාමයි ඇලෙන්නේ, බැඳෙන්නේ, ගැටෙන්නේ, මුළාවට පත් වන්නේ. මේ සංයෝජනීය ධර්ම අස්සාදනීය ලෙස ගෙන වාසය කරන තාක් එනම් ඇසට අරමුණු වන රූපය අස්සාදනීය නම්, ඒ ගැන ස්වභාවයෙන්, ලීලාවෙන්, ආකාරයෙන් යම්තැනක රස, වණී, ගැඹු, ඕජා (රසයෙන්, වර්ණයෙන්, සුවඳින්, ඕජාවෙන්) වෙන් අස්සාදයට පත්වෙමින් කාලය ගතකරන තාක් කල්, රසය ලෙස, සුවඳ ලෙස, වර්ණය ලෙසින් ඕජාව ලෙසින් යම් විටෙක ඇසෙන් දුටු රූපය භුක්තිවිඳීමයි. සිත්හිදරා ගැනීමයි. වර්ණය සිතෙන් රස විඳීමයි. සුවඳ කෙරෙහි රස විඳීමයි. අභිනන්දනී, (සතුටු වෙයි) අභිවඳනී (ඒවා කියමින් ප්‍රාර්ථනා කරමින්) අපේක්ෂාසාය නිට්ඨනී. (සිතෙහි මුල්තැනක - ඉදිරියෙන්ම පවත්වාගෙන කටයුතු කරයි.) ඒ අස්සාදයයි.

එසේ අස්සාදනීය ලෙස කටයුතු සිදු කරන තාක් කල් රාගය පහ නොවේ. ඇලීම, ද්වේෂය පහ නොවේ. අස්සාදය ලෙස දුටුවත් ඒ වස්තුව

ඒ ආකාරයෙන්ම නොපවති. රස, වර්ණ, ගන්ධ, ඕජා, කියන අවස්ථාවන් ඒ වස්තුවේ පැවතුනත් ඒවා අනිත්‍යයි. සියළුම සංස්කාර ධර්ම එනම් සවිඤ්ඤාණක අවිඤ්ඤාණක හැම වස්තුවක්ම අණු පරමාණු ලෙස රූප කලාප ලෙස ඉතාම කුඩා කොටස්වල පටන් උප්පාද - ධීනි - හංග හට අරගෙන වෙනස්වෙමින් බිඳී නැතිවෙලා යනවා. එවැනි ස්වභාවයක ඒ අරමුණු අස්සාදනීය වශයෙන් ගෙන සිටියත් එය හටගෙන බිඳී වෙනස්වන අවස්ථාවේ (අස්සාදනීය ලෙස හටගත් සිත තුළ) ගැටීම ඇති වෙනවා. ගැටීම - පටිසයයි, තරහවයි, නොරුස්නා බවයි. සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දොමනස්ස, උපායාසය දක්වා ගමන් කරනවා.

මොහං න පප්පහති - මුළාව බැහැර වෙන්නේ නැහැ. මේ සංයෝජනීය ධර්ම අස්සාදනය වශයෙන් ගෙන වාසය කරන තාක් කල් රාගය, ද්වේෂය, මුළාව පහ වෙන්නේ නැහැ. රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් බැහැර නොවීම යනු ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස, උපායාසයන්ගෙන් මිදුනේ නැති බවයි.

න පරිමුච්චති. නොමිඳුණේ වෙයි. මේ උතුම් දේශනාවේ (බුදු වදනෙහි) පරමාර්ථ ධර්මය නිවන නම්, එහි අර්ථය ජාති, ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ දොමනස්සයන්ගෙන් මුළුමනින්ම බැහැර වීම නම් ඒ සඳහා රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර විය යුතුයි. රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර වීමට නම් මේ සංයෝජනීය ධර්ම අස්සාදනීය වශයෙන් දුටුවත් එහි අත් හැරීම පුරුදු විය යුතුයි.

අස්සාදය ලෝක පැවැත්ම තුළ, තමා තුළ තිබෙනවා. තමාගේ පෙනුම, ස්වභාවය, ලීලාව, තමාගේ ආකාරය තුළින්ම අස්සාදය දනෙනවා. එහෙත් ඒ අස්සාදයෙන් යුතුව පමණක්ම වාසය කරනවා නම් රාග, දෝෂ, මෝහ එහි වඩ වඩාත් හට ගන්නවා. අස්සාදය යම්තාක් දුරට ඇති වෙනවද ඒතාක් දුරටම රාග, දෝෂ, මෝහ ඇතිවෙනවා. මේ නිසා ආදීනවය දැකීමට නම් ලෝකයේ පැවැත්ම තුළ ඇති අස්සාදය එනම් රස, වර්ණ, ගන්ධ, ඕජා ඔස්සේ ඔබ දකින ආකාරය ලීලාව, පැවැත්ම, පෙනුම ආදියෙන් බැහැරට සිත පුරුදු කළ යුතුය.

‘උද්ධං පාදනලා අධො කෙසමත්තකා’

හිස් මුදුණින් පහළ, යට පතුලෙන් උඩ කෙස් ගසක පටන් පාදාන්තය දක්වාම ගලපා බැලූවත් මේ පවත්නා රස, වර්ණ, ගන්ධ, රස, ඕජා සියල්ලට

අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්‍ෂණය ඔස්සේ මෙනෙහි කළ යුතු වෙනවා. එමෙන්ම ආදීනවය දැකීම සඳහා කේසා, ලෝමා, නඛා, දන්තා තවො ලෙසින් තිස් දෙකක් වූ කොටස් වලින් පළමු විස්ස පයවි ධාතුවටත්, ඊළඟ දොළස ආපෝ ධාතුවටත්, ඊළඟ දොළස ආපෝ ධාතුවටත් බෙදා දක්වා ඇති ආකාරයෙන් මෙනෙහි කිරීම කළ යුතුයි.

එය වචනයෙන් (වචසා) මෙනෙහි කිරීමෙන් (මනසා) වර්ණයෙන් (වර්ණනො) ආදී ලෙසින් මෙනෙහි කිරීමට පුළුවනි. මේ ලෙසින් මෙනෙහි කරන විට තමා කුලින්ම ආදීනවය මැනවින් දැකගන්නට පුළුවනි. වචනයෙන් සඳහන් කරන විට, මනසින් සිතන විට, වර්ණයෙන් දකින විට සන්ධානතෝ ලෙසින් කේස කලාපයේ හැඩය, ස්වභාවය දතක ආකාරය, ඇසක පැවැත්මේ ආකාරය, ඇස පිහිටා තිබෙන ආකාරය, කන්වල ආකාරය, ස්වභාවය, පැවැත්ම, නාසයේ ආකාරය, ස්වභාවය, පැවැත්ම පිලිබඳව ලසිකා මේ ආදී ලෙසින් පවත්නා මඤ්චංගං - ඇහැ, කණ, ඔස්සේ ගලාගෙන යන සන්ධානතෝ - ලීලාවත් ස්වභාවයත්, ශරීරයේ කොටස් හා එහි පැවැත්මක් දිසා ලෙසින් මනාව මෙනෙහි කරන ආකාරයේදීත් මෙහි ස්වභාවය තමන්ට දූනෙන්න පටන් ගන්නවා. ඕකාසතෝ - නම් පිහිටි ස්ථාන සැලකීමයි.

පරිච්ඡේදනො එනම් මේ ශරීරය සෑදී තිබෙන ආකාරය කොටස් වලට බෙදාගෙන නැවත නැවතත් ගලපා බලන විට මෙහි ඇති ආදීනවය තමන්ට දූනෙන්න පටන් ගන්නවා. ඉන් අදහස් කළේ මේ ශරීරය තමා කුලින් අස්සාදයක් ලෙස දුටුවත් පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, ආකාශ, විඤ්ඤාණ කියන මේ හයෙන්ම නිර්මාණය වූ ශරීරය බාහිරව අප දුටුවේ අස්සාදයක් හැටියටයි. නමුත් ආදීනවය හැටියට එහි ඇති සැබෑ ස්වභාවය දැන් අපට මැනවින් දැකින්නට පුළුවනි.

ආපෝ ධාතුවේදී - වැගිරෙන ස්වභාවයේදී හැබෑ ස්වභාවය මැනවින් දැකින්නට පුළුවනි. දැවීම, පැවැත්ම, ශරීරය ඇතුළත පවතින්නා වූ අතුණු බහන් ආදී මේ හැම දේකම ඇති දැවීම, සන්තාප, පරිදාහ ආදී වශයෙන්, දිරාගෙන යන ආදී වශයෙන් ශරීරය පුරා හැබෑ ස්වභාවය මෙනෙහි කරන්නට පුළුවනි. (සංතාපන - පැවැත්ම, ජීරා පන - දිරායාම, පරිදහන - දැවිල්ල, පාවක - ශරීරය පුරා දිවෙන තේජෝ ධාතුව)

තේජෝ ධාතුවේදී හැබෑ ස්වභාවය දැකින්නට පුළුවනි. එයත් ඒ ආකාරයෙන්ම ශරීරයේ, කුසේ පවත්නා බඩවැල් පටන් මේ සියල්ලත්ගේම දැවී ගෙන යන ආකාරය දිරාගෙන යන ආකාරය මෙනෙහි කරන්නට පුළුවනි.

වායෝ ධාතුවේදී මැනවින් සිහිපත් කරන්නට පුළුවනි. උඩට ඇදීගෙන යන වායුව, පහළට ඇදීගෙන යන වායුව, එහා මෙහා ගමන් කරන වායුව. ශරීරයේ හැම ඉන්ද්‍රියයකම පවතින හිස් ස්වභාවයේ වායුව, කුසේ ඇති වායුව, කොට්ඨාස වායුව, බඩ වැල ඇතුළේ වායුව ආශ්වාස - ප්‍රාශ්වාස වායුව ආදී ලෙසින්. අපට මෙසේ වායෝ ධාතුව මෙනෙහි කරන්නට පුළුවනි. ආදීනවයට හිත ගෙනෙන්ට පුළුවනි. එවිට අපේ හිතේ තමා කෙරෙහි, බාහිර වස්තූන් කෙරෙහි ඇති වූණ අස්සාදනීය කියන ස්වභාවය බැහැර වෙනවා. මනාව මෙනෙහි කිරීම නිසා ශරීරයේ හැබෑ ස්වභාවය, ආදීනවය දූනෙන්න පටන් ගන්නවා. මගේය, මමය, ස්ථීරයි යන්න ශරීරයේ හැබෑ ස්වභාවය නොවන බව - ආදීනවයට හිත ගෙනෙනවා.

මෙසේ පෙළ ගස්වන්න පුළුවනි.

- උද්ධංගමන වායුව - ඉහළට යන වායුව
- අධෝගමන වායුව - පහළට යන වායුව
- කුච්ඡිසය වායුව - කුසෙහි ඇති වායුව
- කොට්ඨාසය වායුව - බඩවැලේ ඇතුළේ ඇති වායුව
- අංගමංගානුසාරී වායුව - ශරීරය පුරා ගමන් කරනා වායුව
- ආශ්වාස - ප්‍රාශ්වාස වායුව - ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස කරන වායුව

මා බාහිරව දකින සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක (පණ ඇති හෝ පණ නැති) හැම පුද්ගලයෙක් කුළම හැම වස්තුවක් කුළම හැබෑ ස්වභාවය - යථා භූත ස්වභාවය. මා මේ දකින ස්වභාවය නොවේ යයි ආදීනවය දූනෙන්න පටන් ගන්නවා. ඇලීම දුරුවෙලා යනවා. රාගය බැහැර වෙනවා. කුමක් වෙනුවෙන්ද මගේය, මමය, ස්ථීර යයි දැනුණේ? කුමක් වෙනුවෙන්ද රාගය නම් වූ ඇලීම ඇතිවුණේ? එහි පවත්නා වූ රස, වර්ණ, ගන්ධ, ඕජා නම් වූ යමක් වෙනුවෙනුයි. තමා හෝ ඒ බාහිර වස්තුව - තමාගේ නම් කේසය වෙන්න පුළුවන්. දන්තා වෙන්න පුළුවන්. නඛා - නිය , තවෝ - සම, මංසං - මාංශ වෙන්න පුළුවන්. අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන හිත් තමා කෙරෙහි රස, වර්ණ, ගන්ධ, ඕජා ලෙසින් බැඳෙන්නේ - ඇලෙන්නේ - රාගයට පත්වෙන්නේ ඒ ආකාරයෙන්. අස්සාදය එහි තිබුණා. නමුත් පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ යන මහා භූත ධර්මයන්ගෙන් නිර්මාණය වූ, මේ අස්සාදයට හේතු වූ වස්තුවේ ඇති ආදීනවය මනාව මෙනෙහි කිරීමෙන්, එහි ඇති මමය මගේය. ස්ථීරයි නම් වූ ඒ රාගය, ඇලීම බැහැර වෙනවා. මිදීමට පත්වෙනවා. නිස්සාරණය නම් අත්හැරීමයි. - විරාග ස්වභාවයට පත් වෙනවා. නිරෝධ ස්වභාවයට -

පටිනිස්සග්ගයට පත්වෙනවා. පරමාර්ථ ධර්ම කරුණු හතර එකතුකරනවා. නිස්සාරණ අවස්ථාවේදී.

‘අභිච්චානුපසංගො විහරති, විරාගනුපසංගො විහරති. නිරෝධානුපසංගො විහරති. පටිනිස්සග්ගනුපසංගො විහරති.’

ආදීනවයෙන් අනතුරුව ඇතිවන ස්වභාවයයි. ආදීනවයෙන් අනතුරුව දැනුණේ අනිත්‍යතාවයයි. ඒ නිසා විරාගී මනස නොඇලීම - නිරෝධය - නිරුද්ධ බව තේරුම් ගත්තා. අල්ලා ගැනීමට, උපදානය කර ගැනීමට කිසිවක් නැති බව අවබෝධ කර ගත්තා. පටිනිස්සග්ගනුපසංගො - අත් හැරියා. ඇලෙන්නේ නැති ස්වභාවයට පත් වෙනවා.

මෙහි සඳහන් කළේ සංයෝජනීය සූත්‍ර දේශනාවේ ධර්ම කොට්ඨාසයයි. එහිදී තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කළේ අස්සාදුභියෙසු විහරන්තො - ආදීනවය මෙතෙහි කරන්නේ නැතිව, නිස්සාරණයට පත් නොවී, අස්සාදයේ පමණක් වාසය කරන තාක් ඇසට රූපය ද, කණට ශබ්දයද, නාසයට ආඝ්‍රණය ද, දිවට රසය ද, ශරීරයට ස්පර්ශයද මනසට ධර්ම (සිතුවිලි) ද සමඟින්ම මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් ලෙස නිස්සරණයට පත් නොවී (විහරන්තො) වාසය කරන්නේ රාගය න පජහති - ඇලීම දුරු වන්නේ නැහැ. ඇලීම වඩාත් බැඳීමක් වෙනවා. ද්වේශයේ වැඩිවීමක් විනා දුරුවීමක් වෙන්නේ නැහැ. මෝහය වැඩිවීමක් විනා දුරුවීමක් වෙන්නේ නැහැ. රාගය, ද්වේෂය, මෝහය බැහැර නොකොට ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ - දෝමනස්ස, උපායාස වලින් බැහැර වන්නේ කෙසේද? මේ සූත්‍ර දේශනාව මාතෘකා කොට, පැහැදිලි කර දේශනා කළේ මේ හිත වැඩීම වෙනුවෙනුයි. කුමක් වෙනුවෙන්ද හිත වඩන්නේ? අස්සාදයෙන් බැහැරට යන්නයි.

ජීවිත ගමනේ හැම දවසකම අවදියෙන් සිටින සියලු අවස්ථාවන්හිදී, අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන හිතක නම් නිරන්තරයෙන්ම මගේය, මමය, ස්ථිරයි, සදාකාලිකයි යනුවෙන් උපදානය කරගෙන, අල්ලාගෙන, හැපෙමින්, ගැටෙමින්, බැඳෙමින්, හඬමින් ශෝකයට පත් වෙමින්, ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ - දෝමනස්සයන්ගෙන්ම කටයුතු කරන මේ ජීවිතයෙන් නිදහස් වීම පිණිස, බැහැර වීම පිණිසමයි මේ සමාධිය මේ ලෙස දියුණු කරගත යුත්තේ.

සමාධිය යනු එකම සිතුවිල්ලක සිත පවත්වා ගැනීමය යන අදහස යම් කෙනෙකුට හැඟෙනවා නම්, එය වරදක් නොවේ. නමුත් එය සමාධියක

එක් කොටසක් පමණයි. රාග, දෝෂ, මෝහයන්ගෙන් සිත බැහැර ව, එම අරමුණෙහිම සිත පවතින්නේ නම් එය සමාධියේ දියුණුවීමයි.

බුදුගුණ සමාධිය, සඳහම් ගුණ සමාධිය, ආයථිමහ සඟ ගුණ කෙරෙහි සමාධිය, ඒ ඒ කර්මස්ථාන අනුව මිලඟට, සීලානුස්සතිය ගැන සමාධිය එනම්, සීලය මැනවින් ආරක්‍ෂා කර ගන්නා ආකාරයෙන් සිල්වත් වීම අවශ්‍යයි.

- අඛණ්ඩානි - මූල හෝ මැද සිල්පද නොකඩා ගත් බව.
- අවිපිද්ද - මැදින් සිල් පද කඩා ගැනීමෙන් සීලය සිදුරු නොකරගත් බව
- අසඛල - පිලිවෙලින් සිල් පද දෙක තුනක් සීලයෙහි කබර වැනි පැල්ලම් නොගසා ගත් බව
- අකම්මාස - තැනින් තැන සිල්පද නොකඩා ගත් බව
- භුජිස්ස - තෘෂ්ණාදාස භාවයෙන් මිදුණු බව
- විකල්පභූතපසන්ථ - නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසා කළ හැකි බව
- අපරාමරිධි - තෘෂ්ණා, දෘෂ්ඨි ආදී පාප ධර්මයන්ගෙන් කිසිදු අයුරකින් නොඇලුණු බව
- සමාධි සංවත්තකානි - ලොකික, ලෝකෝත්තර සමාධි ලැබීමට හේතුවන බව.

මේ ආදී ලෙසින් දස අනුස්සති භාවනාවෙහි ආනාපානා සතියේදී ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස කෙරෙහි සිත යොමුවෙනවා. ආශ්වාසයේදී, හුස්ම රැල්ල උඩට ඇදීගෙන යනවිට ඔබේ සිත ආශ්වාසය සමඟ ගමන් කරනවා මෙන් මුල් අවස්ථාවේදී ඔබට දැනෙනවා. ප්‍රාශ්වාසයේදී ද එය දැනෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ දී සිත එක තැනක නොව ඒ ආශ්වාසය. ප්‍රාශ්වාසය සමඟ රැඳී පවතිනවා. ආශ්වාසය, ප්‍රාශ්වාසය මැනවින් දැනෙනවා. නමුත් මේ හුස්ම රැල්ල ඉහළට ගමන් කිරීම, පහළට ගමන් කිරීම ඔස්සේ මේ ශරීරය සමඟ බැඳීලා නැහැ. එනම් ඔබේ සිතට ගලා එන සිතුවිලි (මම ජීවත් වෙන්නේ දරුවෝ වෙනුවෙන්, ධනය වෙනුවෙන්. මේ තිබෙන දේ රැකගන්න.) සමඟ නොබැඳී පවතිමිනුයි. ආශ්වාසය, ප්‍රාශ්වාසය සිදුවෙන්නේ ශරීරය අත්හැර මුළුමනින්ම ආත්ම දෘෂ්ඨියෙන් බැහැර වීමෙනුයි ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසය සිදුවන්නේ.

ඊළඟට කෙටි ආශ්වාස - ප්‍රාශ්වාසය බලයෙන් ඇති කිරීමක් නොවෙයි. සිදුවන විට දැන ගැනීමකි. දීර්ඝ ආශ්වාසය - ප්‍රාශ්වාසය වශයෙන්, මූල, මැද,

අග ආශ්වාසය, ප්‍රශ්වාසය වගයෙන්, කාය පස්සද්ධිය, ශරීරය සන්සිඳුවාගෙන ආශ්වාස - ප්‍රශ්වාස කරමින් හික්මෙනවා. පස්සමභයං කාය සංඛාරං අස්ස සිස්සාමිති සික්ඛති / පස්ස සිස්සාමිති සික්ඛති.

මේ එක් එක් අරමුණු සඳහන් කළේ සමාධිය වඩන ආකාරය තේරුම් ගැනීමටයි. රාග, ද්වේෂ, මෝහ වලින් බැහැර වී නම් එතැන සමාධිය වැඩෙනවා. ඔබ ගමන් කළත්, කුමන ඉරියව්වක, කුමන ක්‍රියාවක යෙදී සිටියත් සමාධිගත සිත පවත්වා ගනිමිනුයි, ඒ කායභීය කරන්නේ. ඔබ ආහාර පාන ගන්න වෙලාවෙන්, ඔබේ සිතෙහි සමාධිය පවත්වා ගනිමින් රස කාමයට නොඇලී ආහාරයෙන් රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර විය යුතුය. එයයි සමාධිය දියුණු කිරීම. රාග, දෝෂ, මෝහ දුරු වූ විටදීයි ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාස, බැහැර වෙන්නේ. ඒවා බැහැර වීම යනු තෘෂ්ණාව බැහැරවීමයි. තෘෂ්ණාව බැහැර වීම යනු මිදීමයි. එයයි නිවන.

මෙම උතුම් සූත්‍ර දේශනාවෙන් ස්වාමීන් වහන්සේටත්, පින්වත් කලාශාණ මිත්‍ර වූ ඔබ සැමටත්, උතුම් වූ වතුරායභී සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවා! යි ස්වාමීන් වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා.

සාධු! සාධු! සාධු!

www.buddhismforyou.org

නරාගතප්පචේදිනො හික්ඛවේ ධම්මචිනයො විචටො විරොචති නො පටිච්ඡන්තෝ

“පින්වත් මහණෙනි, නරාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්මයන්, චිනයන් බබළන්නේ විවෘත වූ විටය. සැඟවී තිබෙන විට නොවේ.”

(අංගුත්තර නිකාය, තික නිපාතය
හරණ්ඩු වර්ගය, 9 සූත්‍රය)

www.buddhismforyou.org